

საქართველო

მედიუმი
№ 10 1963 წ.





საქართველო

საგანმანათლებლო



წილისჯარი

ს ე ლ ბ თ ა მ ე გ ო ბ ს ო ბ ი ს მ ო მ ო ლ ო უ ლ ო ი

1968 წლის იანვრის დღეა.

მცირეოდენი შეგუენება საპარო ტრასაზე— მოსკოვი-ინდოეთი. ბერძუნის აეროდრომი. აეროდრომის დარბაზში ვსხედვართ რვა ქალი, სრულად ინდოეთის ქალთა კონფედერაციის სტუმრები საბჭოთა კავშირიდან. გვიახლოვდება ახალგაზრდა, ტანწირალი სტუარდესა. იგი ინტერესით მკვირდება და ჩვენი დიდიგაციის ერთერთ წევრს ხმა-დაბლა იკითხება:

— ვინ არის ის ქალი? ფრანგია? იტალიელი? ან, იქნებ, სომეხი?

— არა, ქართველია.

ვეწვლით ერთმანეთს.

ქალიშვილი სომეხი აღმოჩნდა. და როგორც ყველა სამშობლოს მოწყვეტილი, მასზე სვედითა დაავადებული — იმ ცის, შიებისა და ველებისაგან მოშორების სვედით, რომელიც მას, ლიანის მკვიდარს, არც კი უხილავს.

...და მე მოვუთხრობ მას სომხეთისა და საქართველოს შესახებ. ჩვენი ხალხების მრავალსაუფროვან მეგობრობაზე, ჩვენი ისტორიულად საერთო ჰერსა და ლხინზე, აღმანიწებზე, რომლებიც თანაბრად ძვირფასი და მასლობელია ქართველისა და სომხეთისთვის.

მე მას მოვუთხრობ საიანოვოზე...

საიანოვო! — უბაღლო მომღერალი სიყვარულისა, იშვიათი უკავალი, რომელსაც წილად ზედა თბილისის ცის ქვეშ აღმოცენება, გაფურჩქვნა და დაუყვარდება...

თბილი და რბილია საქართველოს მიწა ყველა იმითთვის, ვინც მასზე ალალი ბუთით ფეხს დაიბეჭდებ.

აქ მოდიოდნენ თავისი დიდი ცხოვრების დასაწყისში, თუ უამინდობის სუსხიან დღეებში რბისული კულტურის გოლიათები: ტოლტოტი, პუშკინი, ლერმონტოვი, გორკი, ესენინი...

აქ, ამ ცისფერი მთებიდან მოსქქეფდა მათთვის შთაგონების წყარო და შეიძლება თამამად იტყვას, რომ მათი დიდების უქცონობა გვირგვინს ქართული მიწის თითო-ორი უკავალი მაინც ურყევია.

აქ დაფრთიანდა მაიაკოვსკი... აქ, ამ მთა-წმინდაზე მშვენიერ ნინო ჭავჭავაძისთან ერთად დაიკავა სიყვარულის სამუდამო კარავი ჩვენმა გრიბოედოვმა...

და რა ვასაკვირია, თუ ამ სტუმართმოყვარე ჰერს ატანებოდნენ ჩვენი უახლოესი მეზობლების — სომხეთისა და აზერბაიჯანის საუკეთესო შივლებიც და ბოლოს იმდენად სისხლბორცითელი ზებომანდენ ჩვენთვის, რომ ეს სამი მეზობელი ერთმანეთს ვედავებოდით მთადაში სიყვარულში.

ამ ცისქვეშეთს მოაშურა შორეული აღუპოვანდ მომავალ აშუღთა აშუღის მამამაც და შემდეგ და ქუჩებში ქართული, სომხური და აზერბაიჯანული ენებზე გულში ჩამწვდილად მდებრდა ჩვენი საიანოვო...

ამ სიმღერებით შემოიარა მან შორეული ინდოეთი, ერაყი, ეთიოპია, ლიანა...

და ვინ იცის, იქნებ ჩემი ნიყნობი სტიუარდების ბებიის ბებია გატაცებით უხსენდა ცნება მოას იქიდან მოსულ უბაღლო მომღერლის მოსამადიდებელ მანგებს... იქნებ...

მოვუთხრობდი საიანოვოზე და თითქმის თავს დაგვარაფტებდნენ ირანის უკან დაბადებული სიმღერები... და იყო შეგარქმენება, რომ შორეული, დიდი წინაპრის არაღილო მეგობრობის ძაღებს ახამდა ჩვენი გულგებნების შორის, სამოყვარლო გვაშტაცებდა შორეული ლიანის ცის ქვეშ შეხედვრალი ქართველს და სომხს.

სტუმრმწივად გარბოდნენ წუთები...

სტიუარდებმა თავისი ჩვეული ადვილი დაიკავა აეროდრომზე.

ჩვენ თვითმფრინავისაკენ გავეშურეთ.

— როგორ მენანება ეს ქალი რომ მიდის, — ჩაილაპარაკა ქალიშვილმა და გაცრემლებული თვალი ამარიადა.

თვითმფრინავი მოწყდა აეროდრომს...

...და აი, ახლა, საიანოვას იუბილეს დღეებში, მომავალად 1968 წლის იანვრის დღეა, ბერძუნის აეროდრომი, ის შეხედვრად და გამოთხოვბა...

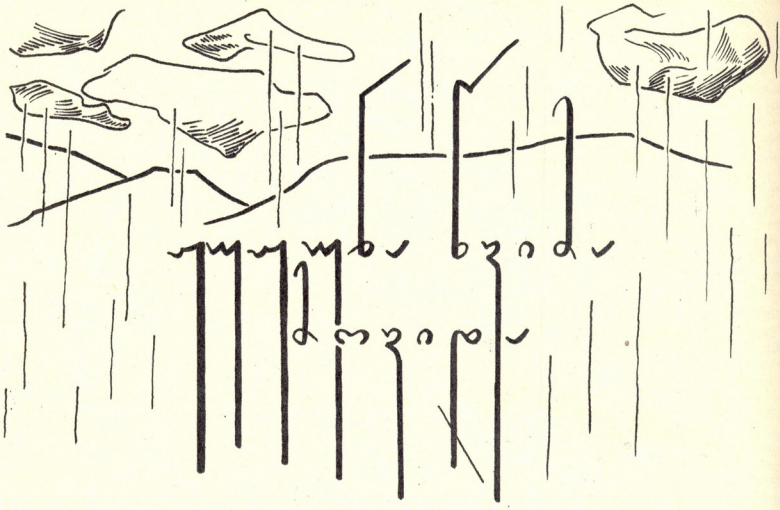
რა გრძობამ გამოიწვია მშვენიერი ქალიშვილის თვალბიდან? — ახლად ნაშობ ნათესავთან განშორების წყენამ, შორეულ სამშობლოზე სვედამ, თუ საიანოვას ტრაგიკული ბედზე ჩაუჭიქებამ?

აქ, თბილისის ერთი პატარა ეკლესიის თაღიდან, უკანასკნელ ლოცვასთან ერთად გაფრინდა ცისკენ უკანასკნელი სუნთქვა მრისხანე ალა მამამდე ხანის მიერ გასრბილ სტეფანოს-ბერისა.

ეს ბერი იყო ერთგული მეფის კარის ბრწყინვალე პოეტი და ბოლოს იმავე კარის ინტრიგების წყალობით სასახლიდან განდევნალი და ჭირ მდღელად კურთხეული, შენდეს კი ბერად აღკვეცილი საიანოვო.

მაგჩამ არა, დღეს განდემოძლის ლოცვება არ იტაცებს სიო იმ პატარა ეკლესიის გაღვინიდან... ავერ, ორი საუკუნეა, რაც მას სამუაროს ყოველ კუთხისკენ მიაქვს სიყვარულისა და მეგობრობის უცვლელი მანგები— მას მღერაინან ქართული, სომხური, აზერბაიჯანული ენებზე, ჩონგურზე, თარზე, სანანდარზე... და მე შერბა, რომ ასევე, როგორც დღეს, ხელთ-ხელ ჩაიკედებელი მოვლენ საიანოვას ხედავთან ჩვენი შივლათაშვილებიც მისი დაბადების სამას, ბუთას და უთავადავ წლის თავზე, რომ სიყვარულით მოიგონონ მეგობრობისა და სიყვარულის დიდი მომღერალი.

მარიკა ბარათაშვილი



ნათელა ონაშვილი

მატყარი ღია ხვანიძე

ამოხრობა

მძიმედ ჩამოწოლილი ნისლი ხის ტოტებში იხლართება და ფოთლებს ცრეოლა უვლით, ცრეოლა უვლით და ცის ნაშ ელიან...

ნეტაჲ, მალე მოვიდეს წვიმა!
ვრილ მკლავზე გიას თბილ ხელს გარძობ.
მიდიხართ ნელა...

ზოგჯერ მხართან გეგება გიას მკერდი ერთი წამით, სულ ერთი წამით, და გრძნობ, როგორ აგრეთღებთ ფოთლებს, მძიმე ღრუნებებს, ტოტებში რომ გახლართულან.

ბნელ ღამეში მერთალად ჩანს გზა, გზა და ხეების მწკრივი. ხეებს იქით სიშინდებია. პირგაშრული მიწიდან მტკაველზე ამოზიდულან მწვენე ღერიები და წერილი მკლავები ისე გადაუშლიათ აქეთ-იქით, თითქოს ქვენიერება უკვიროთ.

ეს შენი სიშინდებია. გიასი კი მარცხნივია...

აღმოსავლეთიდან მოცურავენ მძიმე ღრუნებები, მათი სიშინის ქვეშ მთები იდრიკებიან. ნაცრისფერ გზაზე, მთიდან მთამდე ბოლთას სცემს ქარი.

გზა ვენახებს მისდებს, ერთ პატარა რაკრაკა მდინარეს სერავს და სოფელში ჩაიღს.

სოფელში ახლა სადღერები თუბთუბებს, ჯამ-ჭურჭული ჩხრიალებს, ძროხებს გაბერილი ცურები ეფუცებათ, თანჯირა ქვაბები ქაღიანი რძით ივსება და ნერწყვშომდგარი ხბოები თოკების გაწყვეტას ღამობენ. ცხენები პაკაზე იცონებიან და ზანტად ფშინავენ ყორხთან მიწო-

ლილი კამეჩები. დედაკაცებს თავსაფრის ყურები კეფაზე აუკეციათ და სუფრასთან ტრიალებენ. მაგიდაზე დიდი ქვაბით შემოდგმულ წვნიანს ოხშივარი ასდის და ოთახს წიწყაისა და კარტოფლის სურნელით ავსებს.

სოფელში ახლა თბილი და ტბილი საღამო ღუღუნებს, თქვენ კი სიშინდებს შემორჩით...

მიდიხართ და გიხარიათ...

ქარი ზურგიდან გცემთ და წინ აფრიალებს შენი კაბის კალას და გიას ქორჩის.

გიას განიერი ნახივი აქვს — შენი ორი ნახივის ტოლი, მოდის ნელა და ხმადაბლა ამბობს:

— თოხები ღეღვის ქვეშ დაემაღლე, დილაზე ავილიო!

— ჰო!

— ამაღამ მაინც რაში დაგვირდება...

— არაფერში!

— ჰოდა, დილაზე ავილიო!

— დილაზე ავილიო!

და ისევ ჩემდები. ნეტაჲ, რა გაჩურჭობთ ასე გულისკაცებს!
გია ფეხით ისერის მოზრდილ კენჭს, შესს მკლავზე მოკოდებულ ხელი უთრის, მეორე ხელს განზე მიიქნებს და ჩურჩულებს:

— ამაღამ უზოთი დავიძინებ.



— წვიმა მოვა! — ამბობ შენ.
 — შემოდგომა მიყვარს...
 — რატომ? — უხაროდ კითხები და იცი, რომ არ გინდავს ეს კეთილია. გაა გასაუბოს:
 — ყუბონში თავლი რომ შედის, ვენახში მიძინავს.
 — ჩიტებს აფრთხობ? — იციენ შენ.
 — ჩიტებს რას ვერჩი, უფრო მსხვილი ქურდლებს აჩიან. შარშან მელა მოვიდაო. იქ კარგია ძილი. გარეთ წერკლავ წვიმს, მე კი თბილ ნაბაბში ვარ გახველები და ყურს ვუდებ წვიმის შრიალს. ბევრ რამეზე უფრობ მაშინ კაცია...
 შენ უსმენ ვიას. უცებ საშინლად გენატრება წვიმიანი ღამით ქობის ღამის გათვლა.
 რაღაც გაფრთხილებს მკერდში პარტყივით და ლუცუბა და ტუჩებზე უცხელი გვეკრება.
 — ცოტაც და სოფელი გამოჩნდება, — ამბობ შენ.
 — ჯერ სად არი!
 — სად არი და ბოგის გადღმა!
 — გავიცეთ!
 — არა, ნელა ვიაროთ!
 — წვიმას აძირებს, დასველებს!
 — მერე რა, უფრო კარგია!

გია იღიბება. შენ ამას ვერ ხედავ, მხოლოდ გრძნობ. გაა იხრება, მიგრავს მავყლის ხმელ ტოტს იღებს და ცალი ხელით წვრილად ამტრებს.

— მიწა მოწყურებულია, ჩემს სიმინდებს ღეროები შეუყვითლდა, — ტოტის უკანასკნელ ნაშტრეცს შორს ისვრის და გვეითხება:
 — შენსას?
 — ჩემსას არა! — ამბობ შენ. მკლავზე იგრ გრძნობ ვიას ზელს და იცი, რომ სიმინდს წვიმა უნდა. წვიმა რომ მოვიდეს, ნორჩი სიმინდი ფერს დაიწმინდს, წყლში გაიშრება, ნებიერად გამოხივრება და თამამად გადავლის ბრტყელ, ხაოიან ფოთლებს. წვიმა ტკბილად ახერხებულდება სიმინდებში და სააბო, თღვრის მოგვერდი შრიალი მავგება მინდებში.

ნეტავი, მალე მოვიდეს წვიმა!...
 — ამ ლულზე ჰაპირები კიბილეს იძირობდა, — ამბობს გაა.
 — კარგი ერთი!
 — მართლა არა გეკრამ? მოფამფალებულ კიბლზე ბაწრის მოიბამდა. მოწყვლიდა ლუღის ტოტს და ბაწრის მერე ვილის იმზე მიამარტებდა. ტოტს ზელს გაუსმედა და მორჩა! კიბილი ტოტზე ეკიდა! შენ იციენ და მერე ნაღვლიანად ამბობ:
 — საწყალი თფოლ ბაბა!
 ხეების მწკრივი თადება. აქედან ვაას ორივე მხარეს მავყლის ბურტყის ჩაღდექ.

— გვიცა?
 შენ არადღეს გტყვი, მხოლოდ ფოთლებს გააყრყოფებს ძალიან, ძალიან...

შავად დამტყნობ ღამენი მავყლის ბურტყი. აქა-იქ ძლივს გაუხველია თფოლი თითო-ორიღა პატარა ყვავილი. მასაც წვიმა სწყურება. წვიმა რომ მოვიდეს, მავყალი ჯერ ვარდისფერი ყვავილით გაიღმებს, მერე ვახუზბულივით მწვენელ გულს გამოაჩემს, მერე წვიმის აღერსზე სისუსხელით გაწვითლებდა და ბოლოს თვალს ჩაიშავებს, მაგრამ... თფოლი მავყალსაც დიდებება!
 მხართან ისევ გეხება ვიას მკერდი ერთი წამით, სულ ერთი წამით, და ვინდა, პატარა, ძალიან პატარა იყოს შენი მკლავი, რომ ვიას ბურტყი ჩაეტიოს.

— მავყალი რომ შემოვა, დაეკრევი! — ამბობს გაა.
 — შეც დაეკრევი, კუთხით მოგატან.
 — შენ ხელები დაეკაცურება.
 — ქალაქელი ხომ არა ვარ! — იციენ შენ.
 — მალე გახვდები!
 — არ ვახვდები. დაუსწრებელზე ჩავაბარებ, ავრონომობას ვისწავლენ!

— მართლმ?
 — რა დამბრუნია იმ ქალაქში, აქ მირჩენია!

— რატომ? — გვეითხება გაა, ჩერდება და პირდაპირ თვალგუბნებს გვეცქირის. ღრუბლებიდან წუთით გამოლწყული მთვიარის შუქზე იგი საოცრად ფერმტარალი ჩაის. შენ თვალვებს ხრი, ტუჩები ვიროთის და ამბობ:

— აქ მავყალია, შემოდგომაზე ყურბენი შემოვა, მიწის სუნია, საშინელი და კიდე...
 გაა აღარ გვეითხება, კიდე ვინ არის აქ. ვისაც შენ ვერ დათმობ ისევ განავარდობს ვაას და ამბობს:
 — შე ტრატქტორზე წავალ, ნამა მიხიხრა, გასწავლიო!
 — კარგი კაცია ნიკა! — ამბობ შენ და გრძნობ, რომ ამ წუთას საშინელიდ გუთვარს გეგოლიანნი შავი ნიკა.

მავყლის ბურტყებში გაბნო ტრიკიბებს უცტაკლია, დროდადრო წამით მოითქმებს სულს და ისევ გააბაშს ტრიკინს. თქვენამდე უცვად წიქებს პატარა მდინარის მშუღილი და თოხის კაცუნი. ვილაცას სიმინდებში წყალი გადუღდა.
 — ვინა რწყავს? — კითხულობს გაა.
 — მართა იტენება, დღეს მისი წვრია.
 — ხმა იქნება რომ არ მოდის?
 — მივალთ და ვნახავთ!
 მიღაბრო ისევ თანდათან ცხებულება მისი ხელი შეს მკლავზე. ვიას ტყუას ტურები უშრება, — ენას აწყლავებენ და ძლივს კლამას ნერწყვებს.

კიდე უფრო ახლოდებდა მდინარის მშუღილი და თოხის კაცუნი. მერე თოხის ხმა წყდება და სიმინდებიდან ვილაცას ლანდი ერტევა. თქვენ მავყლის ბურტყის ჩრდილს ვეფარებით და დაპაბული უცქერთ ლანდს.
 — ვინ უნდა იყოს? — ჩურჩულით კითხულობ შენ.
 — სსსს! — გაწუვებს გაა და უფრო იგრძებულებს კაცურს.
 ლანი თინდათან იკეთება სინდელიდან და თქვენ უცვად აშრავდ ხედავთ. მხარზე თოხადებულა აპრიან იღო მშრალ ვახუზ რაგორ მთავრატუნებს რუხინს ჩესტებს, ფარფაბით გადღას ბოგორზე და ხილიანში უჩინადდება.

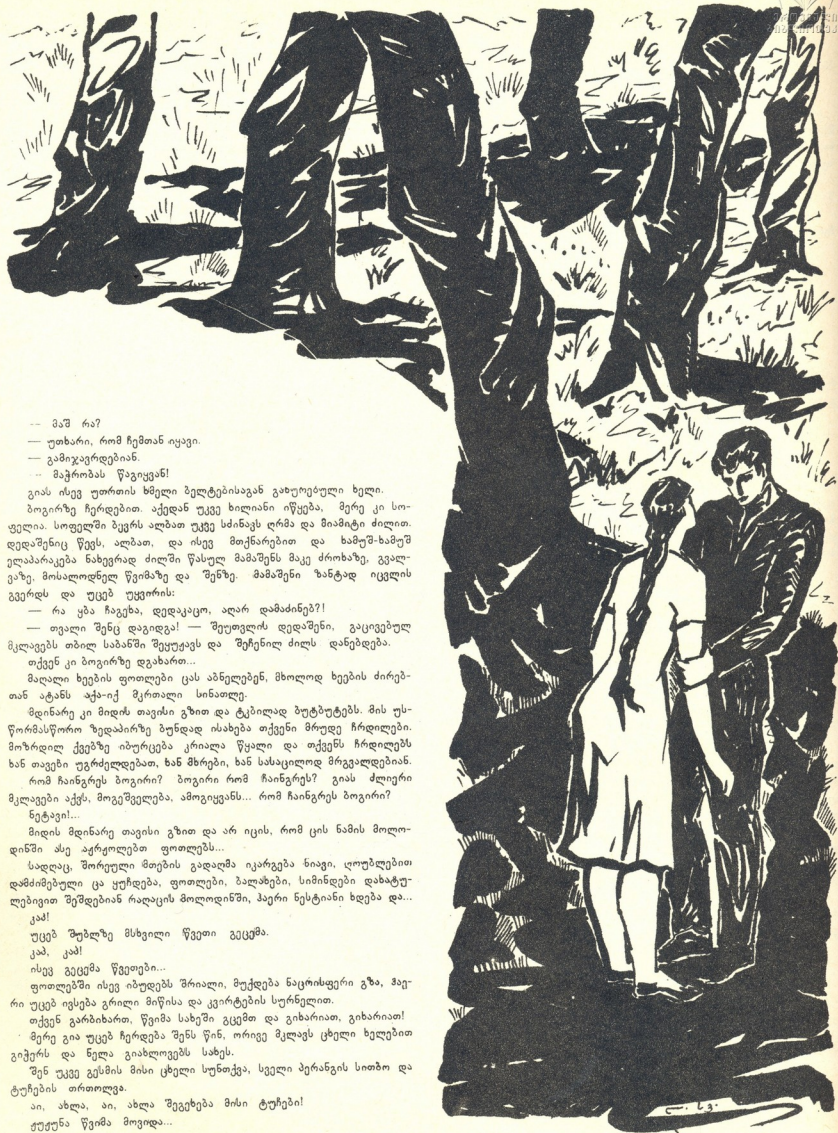
— ქურდი, მამაძალი — თითქმის ყვირის გაა, — მე ვტრეყვებ მაგას, წამოდი!
 — რა მოდა! — შემკრთალი კუთხები.
 — მოიპარა, წამოდი!
 — რა მოიპარა?
 — წყალი მოპარა მართას. გუშინ თითონ რწყავდა, დღესაც გადაუვლო. დილაზე მოვა, ვაასწორებს და ვითომც არაფერი მომხდარა. მამაძალი! წამოდი!
 ვარბილობი. იღოს ვენახთან გაა პერანგს იხდის და დაუდევრად ადგებს მიწაზე.

— თოხები უნდა წამოვეცი! — ნანობს და ხელებით ებღუდებება მორწყულ მიწას. შენც იხრები. რბილი ტალახი თოლად გემორჩილებ. ბაი. წვილით კენებში შენ მაინც გტყნის ფრჩხილვებს, მაგრამ არ იმინევ.

გაა მარად დემუშობს. შენ მისი აქტარბული სუნთქვა გენისი და გულში რბაცარბის სიბოი გვერდება...
 რეს ნაიბრები თინდათან მდებდება და იღოს ვენახში წყალი წყდება. მერე მართას ვენახისკენ ვარბიხართ. იქ მწვა უფრო ხმელია და უფროხდ რუს ნაიბრების ჩანგება ვიჩს, მაგრამ ვიას ლონიერი ხელები აქვს. მხვილ მელტებს გეცხება. შენ მალულად უცქერ, როგორ ებერება მკლავებზე კუნენი... ცოტაც და, მართას სიმინდებში ტკბილი ჩურჩულით ჩაღის ანკარა წყალი. სიმინდის ნორჩი ღეროები სიამით იმწყურებათ.

რუხი ხელების იბანთ და ვახუზ გამოიხიხართ. მივარე აღარ ჩაის. თქვენ წყისგონი ვიღარა კი არევეთ გრემანეთის სხებებს, მაგრამ მაინც უცქერთი და უცქრავ გულიანად და ხმამალად იციენით, იციენით... მერე უღლებთ და ისევ ჩუმდებით. გაა ჩურჩულვებს:

— შენ ხომ არ გაეგარებდითარ?
 ... რა ვიცო! — ამბობ შენ.
 — ოას გტყვი თქვენებს, სად ვიყავითო?
 — სიმინდში.
 — არა, ვერე არ უთხარა!



— მამ რა?

— უთხარი, რომ ჩემთან იყავი.

— გამიჯავრდებიან.

— მაჭრობას წავგიყვან!

გიას ისევ უთრთის ხმელი ბელტებისაგან გახუტებული ხელი. ბოგირზე ჩერდებით. აქედან უკვე ხილიანი იწყება, მერე კი სოფელია. სოფელში ბევრს ალბათ უკვე ხინავს ღრმა და მიახიტი ძილით. დედაშენიც წვეს, ალბათ, და ისევ მთენარებით და ხამუშ-ხამუშ ელაპარაკება ნახევრად ძილში წასულ მამაშენს მაკე ქროხაზე, ვალე-ვაზე, მოსალოდნელ წვიმაზე და შუენზე. მამაშენი ზანტად იცვლის გვერდს და უცებ უფეროს:

— რა ყბა ჩაგება, დედაკაცო, აღარ დამაბინებუ?

— თვალი შენც დაგიდგა! — შეუთვლის დედაშენი, გაკვირვებულ მკლავებს თბილ საბანში შეუქუცავს და შერჩენილ ძილს დანებდება. თქვენ კი ბოგირზე დგახართ...

მაღალი ხეების ფოთლები ცას აბნელებენ, მხოლოდ ხეების ძირებთან ატანს აქა-იქ მკრთალი სინათლე.

მდინარე კი მიდის თავისი გზით და ტკბილად ბუტბუტებს. მის უსწორმასწორო ზედაპირზე ბუნდად ისახება თქვენი მრუდე ჩრდილები. მოზრდილ ქვებზე იბურცება კრიალად წყალი და თქვენს ჩრდილებს ხან თაგები უგრძელებდებოთ, ხან მხრები, ხან სასაქილოდ მრგვალებიან.

რომ ჩაინგრეს ბოგირი? ბოგირი რომ ჩაინგრეს? გიას ძლიერი მკლავები აქვს, მოვეშველება, ამოვიყვანს... რომ ჩაინგრეს ბოგირი? ნეტავი!...

მიდის მდინარე თავისი გზით და არ იცის, რომ ცის ნამის მოლოდინში ასე აქროლებით ფოთლებს...

სადაღაც, შორეული მთების გადაღმა იკარგება ნიაგი, ცოფლებით დაშინებული ცა ეურდება, ფოთლები, ზალანები, სიმინდები დახატულღებოვით შემედიან რალაკის მოლოდინში, პაერი ნესტიანი ხდება და...
კა!

უცებ შუბლზე მსხვილი წვეთი ეცემა.

კა, კა!

ისევ გეცემა წვეთები...

ფოთლებში ისევ იბუდებს შრიალი, მუქდება ნაცრისფერი გზა, პაერი უცებ იცხება გრილი მიწისა და კვირტების სურნელით.

თქვენ გაბნობართ, წვიმა სახეში გცემთ და გიხარიათ, გიხარიათ! მერე გია უცებ ჩერდება შენს წინ, ორივე მკლავს ცხელი ხელებით გიჭერს და ნელა ვიახლოვებს სახეს.

შენ უკვე გესმის მისი ცხელი სუნთქვა, სველი პერანგის სიბოი და ტუტების თრთოლვა.

აი, ახლა, აი, ახლა შეგეცება მისი ტუტები!

ტუტუნა წვიმა მოვიდა...



აღმოსავლური პილის გზაზე

„დაძმებს მიხედ. უჩემოა არ დაატყო.“ შენ ხომ ჩემი უფროსი ვაჟი ხარ, შენ ხომ ჩემი ყოჩაღი შვილი ხარ“, არიან მამა შერიღმი და თამარს აკონდუნობდა, როგორ დაეცა მის მიწვევას ცრემლი, როცა დაფავე პირველად დაწერა ქართულად „მამა“.

მამის კიდევ ომი იყო. ახალგაზრდობა წლის მოსავალს იღებდა. ისინი იყვნენ ფონიანტის მარჩნელები. თამარი კომკავშირის ახალქალაქის რაიონული კომიტეტის მდივანი იყო და მათთან ერთად ისიც იღებდა მოსავალს. მიწისგან აღებული ყოველი კილოგრამი ხორბალი, ჭარხალი, კარტოფილი ამტკიცებდა ამ ახალგაზრდა ხელების ძალას, მომავალი თაობის, ყველაფერს რომ გაეცეთებს და ქვეყნიერებას რომ შესძრავს, აი, იმ თაობის ბრძოლისუნარიანობას.

შორიდან პატარა წერტილივით ჩანს, მერე გაიზრდება, ამოძრავდება. დაუკვირდები და ეს არის ადამიანი, რომელიც მოდის გზაზე... მოდის სხვების ნავალებზე, ათასების, ათათასების ნავალებზე. მოდის და არ უფიქრდება, რამდენს უვლია აქ მასზე ადრე, საუკუნეების წინ. ადამიანები მოდიოდნენ გზებზე, ჩაივლიდნენ გზებს, მიდიოდნენ და აღარ ბრუნდებოდნენ. გზები რჩებოდა. გზა თავის გულზე დააბარებდა ყველას და გულზე იწერდა ისტორიას. აქ უვლიათ არაბებს ცეცხლითა და ხმლით, უღოცითა ქრისტიანებს ჯვრითა და სახარებით. მტრისაგან აობრებულ მიწაზე იზიდებოდა ქება კირი, იმართებოდა დიდებული ტაძრები. ტაძრები იტვირდნენ საუკუნის მიღწევებს და განათლებულ ადამიანთა ჩანაფიქრს — გამოხსნულებებს, მოხატულობებს, წაწერებებს.

ამ გზებმა ზოდეს ბევრი ზეიმი და გამარჯვება — აღმასწავლებლის დროის ძლიერება და თამარის ხანა. სუმურდოს შესანიშნავ ტაძარში ამ გზით მოვიდა თამარის ღაშკარი და მეფე ქალის წინაშე საზეიმო პარადით ჩაიარეს ქართველმა მომხრებმა. მტერთან ბრძოლის წინ აქ, ამ გზით მოსულები მეორე ილიისთვის ათედნენ ღამეს და კუმურდოს ტაძრის ტალანში ლოცულობდა ტახტისმმართველები. გზებმა ბევრი რამ იყიან და მათ გულზე აწერიათ ყოველი საუკუნის ყოველი წლის თავგანსაკვალავი.

შორიდან პატარა წერტილივით ჩანს, მერე გაიზრდება, ამოძრავდება, დაუკვირდები და ეს არის ადამიანი, რომელიც მოდის გზაზე... ის არ ფიქრობს იმ დროზე, როცა ქვეყანას უჭირდა, როცა გზებზე იღვრებოდა სისხლი და გარბოდნენ ადამიანები. ის არ ფიქრობს თურქების მრავალბნის შემოსევებზე, ქართული ევაზის ძირიანად ამოიკრება ხეხილის ვარცხნივე, საძოვრების აობრებზე. მას აღარ ესმის თურქული ღაპარაკი და დარწმუნებით მიდის გზაზე. მი-

წა კი ფეხქვეშ გატყდნილია სისხლით, რომელიც წინასწარმა თურქების ხელში ორი საუკუნე იდარს. მას არ ახსოვს, როგორ იშვიათად გაისმოდა ქართული ენა და ღვთის საგალობელი, როგორ აშენებდა ხალხი სახლებს მიწაში, რომ მტრისათვის დაეწვევინა თავისი არსებობა, გადაერჩინა შრომბლოერი სიყვავა და ქრისტეს სიყვარული.

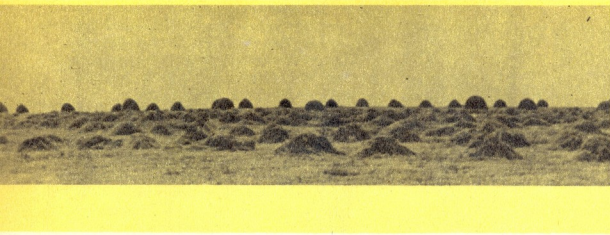
ამ მიწას შეუძლია ყველაფერი თქვას, რომელსაც გაუძლო საუკუნეებს. და საუკუნეებს გაუძლო ქართველობამაც. თურქების ორსაუკუნოვანმა ბატონობამ უაფხეთში ვერ დაამკვიდრა მონობა და სამხრეთის მიწა ისევ დაუბრუნდა საქართველოს.

ადამიანი მიდის გზაზე და ზოგჯერ მას არ ახსენდება ის, რაც ყოველთვის ახსოვთ გზებს.

გზა ახალქალაქიდან ციხის ნანგრევებთან ჩადის და მერე დაბლა ეშვება. სამ კილომეტრზე სოფელი დილისკაა. აქ შუე ციხის გულგანიდან ადებს კარს და იქნებ აქედან მოდის სოფლის სახელიც. ახალქალაქის საწარმოო სამმართველოს პარტიული კომიტეტის მდივანი მოადგილისათვის, თამარ ლაზარაშვილისათვის ამ სამი კილომეტრის ჩარბენა არაფერს ნიშნავს. ამ სამი კილომეტრის ჩარბენა თამარისათვის იმითმაც არაფერია, რომ ამ გზით მოვიდა ის, ქალღმერთი, სოფელში ქართული ენის მასწავლებელი. მამის ომი იყო. დილისკაში სომხები ცხოვრობდნენ, მაგრამ რადან ისინი საქართველოში ცხოვრობდნენ, თამარი მათ ქართულ ენას ასწავლიდა. მამის ომი იყო და თამარს უჭირდა განხდარი სახეების მურა. ზოგს პური აკლდა, ზოგს შაქარი, ზოგს მამა და ეს იყო კიდევ უფრო მძიმე. მოზარდების წყლილი თამარს სიკვდილად საკუთარი შრომის დაკარგვას და სესტაპოლიდან მიღებული მამის უანასწენელი წერილი იფლითებოდა წარამარა კითხვით.



მამინდელი ახალგაზრდები დახვდა თამარ ლაზარაშვილს ახლა მინდორში. მზე მოძალე-ბულიყო და თავწარულ ქალებს შუბლი ოფლით დაცავოდა. ისინი ახლა ოჯახის დედე-ნი იყვნენ. ფოცებენ მხრებზე გაედილი და მოცეცლილი თივის შესწართებულად მიდიოდნენ. ეს თივა წინა დღებში კაცებმა მოცეცეს. თო-



შე საღამოსკენ იხრება. ქალები მატარებელში ჩაიხრებიან და უფროებენ შუბს. საცა მორტყევე საქონელს მოსაწყველად. მაღალ მიოდან ჩამობის ბიძი და ცხვარს მოერეკება. შორიახლოს სუნელია, რომელიც არ დნება. ირგვლივ ცხვარია, არეული ტყეში. მარჯვნივ ტბაა, მაგრამ მასში მწყვეტები არ ეტებენ თევზს. ტბა არც ისე ბატარაა და მისი ნახევარი თურქეთის ტერიტორიაზე იმყოფება. ცხვარიც, ძროხაც და ადამიანი თურქეთის საზღვარზე არიან.

პატროტბოზე ბევრს დაპარაკობენ. პატროტბოში თავისთავად არ იბადება ადამიანი. იგი იქ ისახება და მძღაურობს, სადაც იგრძნობა, რომ ეს მიწა შენია, ეს პაერი შენია, შენი ხალხის. პატროტბოში კიდევ უფრო დიდია იქ. სადაც შენი მიწა თავდება, სადაც შენი პაერი იცვლება და მას სულ ახლის სხვა პაერი ერთობის. შენ კი, მწველავი ხარ თუ ფერისი ვამეც, პატარა მწყვეტში ბიძი ხარ თუ დაბრძენული მოხუცი, სამშობლოს უღვაძარ დარაჯად, უღვაძარ საუფობარი სინებისთ, სასუფობარი გრძობითი. შენ ეს მოვალეობა იტემა არც არავინ ჩავგანა, შენ ამაზე, იტემა არც თამარ ლაზარაშვილი ვესაუბრა, რომელიც იდეოლოგიურ მუშაობას ხელმძღვანელობს ტაოშიში, მაგრამ როცა იცევი თამარი აქ ამოვსა და წველაში ვართლის მხარეზე ხელს დაგადებს, შენ მაშინ ყველაზე მეტად გრძნობ სინების ძაბობას.

მანქანა გზას არ ეტებს. ყველგან გზაა, ხანა ვაგილი ამ უკიდვგანო მთაზე. „ვილისი“ უტეხად არბის ზემოთ, მარჯვნივ უხვევს. მეტი პირდაპირ მიდის და ჩერდება. მოსაწყველად მოფენილი ძროხები სურს არ იბერტყავენ და ფეხს არ იცვლიან.

თამარ თეთვაძე ტიან ქარს ცლის. მას ახალი ამბავი აქვს საოქმელი თამარ ლაზარაშვილისათვის. მისმა ძროხამ ხბო მოიგო. იგი სულ თეთრია და არა ჰკავს დედას. თამარ თეთვაძე მას საწოგობით აძლევს დედის რძეს. მწველავეში ანებიერებენ თეთრას. ყველაზე მეტად კი მიიწყ თამარ თეთვაძე ანებიერებს. თამარ თეთ-

ვამ შვის გულზე მოასწრო გაშრობა და ახლა ქალები ზეინების შესაყარად ეზიდებიან. წელს დილისკის კოლმურერებმა 1600 ტონა თევზი უნდა ჩადოს სილოსად. კოლმურერებმა კი გაზრდილი ვალდებულება აიღეს და 2000 ტონა თვის სილოსად ჩაივსა ისინი.

ქალები მშრომელები არიან ჯვახებთში. მათ შეუძლიათ თავები წაიყარან და მთელი დღე მზეზე იტარებინ.

თამარი ახლის მიდის იმ ჰეგვთან, რომელთაც კეტებზე თევზი გაუდგიათ და დასაზინად ეზიდებიან. მარჯვნივ კეტი არაქსი კრჯაიანის უჭირავს, მარცხენა სირუმ უჭირავს. სედა ქოშტაშვიანი ზეინზე ასულა და მათ ახლადმოტანილი თვისს ართმებს დასაზინად. არაქსის კუნთები დაჭიმული აქვს. კეტი ხელს არ უშვებს. სანამ სედა მოტანილი თვისს მილად არ ჩამოართმებს. მეტი კეტიშვიან ანაშვებს თავი მოასწორებო და ისევე თვისს ასაღებად ბრუნდება.

— ჩვენი სოფლის საბჭოს დებუტატი ერთ წელს არ ჩერდება, — იცინიან ქალები და მუერებენ, აბა, როდის იფერებს არაქსი დასვენებას. არაქსი მალეობა ზემოთ იყრება და შუბლი ეხსნება, რომ აქ მოწყინდელია.

დღის ბოლომდე სოკოებივით მრავლდებიან ზეინები. მათზე შემდგარი მწვანეები შორიდან კოშკის წვერობებივით ჩანან. მზე ჩადის და ქალები ხელს აღარ ირჩილიავენ, ისე უფროებენ ცას. თამარ ლაზარაშვილი მათთან ერთად ტოვებს თვისს მაღალ გორაკებს.

„ასე ტარდება ივნიისის პლენუმის დადგენილებანი ცხოვრებაში. ასეთია მაგალითის ძალა იქ, სადაც არაქსისთანა მოწინავენი არიან, სადაც ერთის შრომა მისამაძია სხვებისათვის.“ — ფიქრობს თამარი და კურს არ უკვდება ქალს, რომელიც ყველა თვისს სამ შვილზე, სახლში რომ დასტოვა, ქმარზე, რომელიც მთავი გასევა საქონელს.

გზაზე პარდის ნათესებია. შვიდანი ცენტნერი პარდა კოლმურერებმა მარტო მარცვლად უნდა მისცეს სახელმწიფოს, დანარჩენი კი სილოსად ჩაივსა. მეტი კარტოფლის ნათესები იწყება. კვლები კარტი გათიხილია, წელს ალბათ. გეგმის გადაშეტებით უფრო მეტად იკ-

დალის. დილისკიდან ქალბატონე პატარა აღმართია, ბევრჯერ გაგილიო მზეში და ყინვაში. ბნელი რამეც ბევრჯერ დადგომია ამ გზაზე თამარს. მშობლის ცხობის ნანგრევები უფრო მეტად იკ-

ვეთბოდნენ მაშინ სინელეში და მათი გამორჩენა ამოკლებდა სახლამდე დარჩენილ მანძილს.

ზოგჯერ უგზობა აწუხებს ადამიანს. 2000 მეტრზე ზღვის დონიდან, სადაც ალბური სამოვრებია, სადაც ბალახი სხვადასხვა მწვანეა და შივ უნაერთი წითელი ცვალებიანი ანათებენ, ადამიანებს გზა არ გაუყვანიან. აქ ბალახსა და მიწაში თეთრად ჩაყრილი ტყეში ისე ელვარებენ. შორიდან ცხვრის ფარას მოგაკონებენ. ცხვრის ფარა კი მართლაც არის. ეს ადგილები ცხვრისა და ძროხის საძოვრებია. ამიტომ ადამიანებს უგზობა არაფრად ჩაივდეს და ამოიყვანეს საქონელი. ადრიან ზაფხულზე მთებზე კერ კიდევ თოვლი იყო და ზოგან გამდნარი ცხვრები დარჩენილიყო, ბალახი სიმსუქნისაგან სკვდებოდა და საქონელს ევაშ ბუნებრივი სახარდო.

ახალქალაქის საწარმოო სამმართველოს კოლმურერებების ფერმებმა ერთმანეთისაგან მოშორებები აქ თავიანთი საცხოვრებელი გამართეს და ცხვარ-ძროხა გაემორტყეს. დედა ქალებმა, ფერმებში მომუშავეებმა, მოწინავენი ბავშვები შინ დასტოვეს და პატარები ამოიყვანეს. პაერი ისეთია, რომ ბავშვებს, წითლად უღვივით პირი. ისინი ბინაში ვერ ჩერდებიან და სულ მუდამ შვის ქვეშ ვარბიან.



ვაკ 2 წელია ფერმაშია ჯერ პატარა ხბოებს ზრდიდა, 5 თვემდე აკმედა, ასუფთავებდა, პატარზე დაჰაჰედა. როცა შველაჰად ამოიყვანდნ მათი, მონატრა ხბოები და კიდუქ დიანდა თურა.

სოფელ პტნის კეცხოველის სახელობის კოლხეურნიობის 111 ძროხა ჰყავს სამოიარზე. 8 შველაჰიდან უმეტესობას 14 ძროხა აბარია მისაწეულად და დღეში 110 ლიტრზე ნაჰელე რძეს არცერთი არ აბარებს, სტვარი მხოლოდ შუადლისს იწვევლება და შერე იალაღება. თამარ ლაზარაშვილი, სანამ ქალები ძროხებს წევილიან, მათ სადგომებში შედის, სადგომებში საწოლები გაუმარათავთ. თეთრეთელს ქათოთი გაულის, გოგოებს კედლებზე სარკე-



თამარ ლაზარაშვილი იალაღებზე



მანველებს ეციობება. 80 წელს ვადაცილებულ ი ნატო თეთჰადე სამამულო ომში დღესუელი სამი ვაჟის დაბრუნებას დღესაც კლის და სოფელში შემოსულ მგზავრს შეიღებს ამჰავს ეციობება. ერთადერთი შეიღებულზე კი თეითონ ყვება და მამისა და ბიძების სასახელოდ გაზრდილი ბიჭი თბილისის სამხატვრო აკადემიის სტუდენტად ეგულებება. მერე მართოდ დარჩენილი ბებია სახლისკენ ჯოხის ფათორით წვახ და მთელი სოფელი მას თვალით კარგამდე მიაცილებს.

როცა ყველაფერი ითქმება და თამარ ლაზარაშვილის „ვილისი“ დაბლა ეშვება, მზე მთაზე ძალს კარგავს და სიცივე შემქმნეულად იპარება. „ვილისში“ მზის სხივები პირდაპირ იუტრება და თამარი ჩქარობს.

შენიბის კიბეზე ორი ბავშვი ზის. უმცროსის უფროსისთვის კაბაში ჩაუფლია ხელი. გოგონას თავი დიდად მოჰქებს და რაჰაცას არიგებს პატარას.

დეიდა თამარის ისინი კარგად იცნობენ. დეიდა თამარი მათთან ხელყარიელი არ მოდის.

თამარს პატარა ბიჭის ხნისა ჰყავს უმცროსი ვაჟი. თამარი ბავშვებს ეფერება და ხილს კალთაში უყრის.

შენიბის კიბეზე ორი ბავშვი ისევ ზის. მათ ეჩვენებათ, რომ ძალიან დიდხანს საუბრობს დეიდა თამარი უფროსებთან. დეიდა თამარი რომ წავა, ისინი ხელს დაუქნევენ.

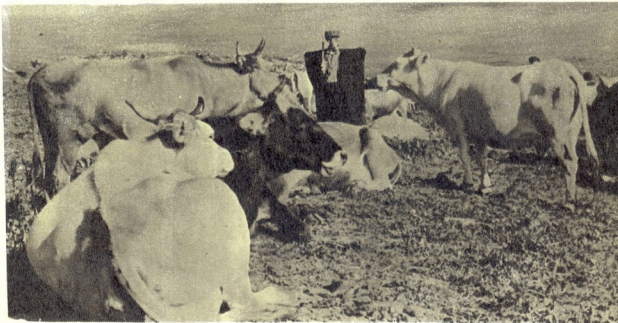
მანქანა თანდათან შორდება სახლგარეშის სოფელს. მანქანის ფარები ანათებენ გზას. გზა ახალქალაქისკენ მიდის. გზა დიდა და ადამიანი მასზე პატარა ჩანს. ეს გზა ადამიანს გააკვლი და მასზე თავის ცხოვრებას წერს, ჯგახების მრავლისმნახველი გზები სავსეა ასეთი წარწერებით.

დღეს ამ გზებზე ახალი ადამიანები დადიან. ამ კუთხისათვის დამახასიათებელი მრავალეროვნება ქართველებს, სომხებს, რუსებს, ქურთებს — ხელს არ უშლით იარონ მჭყვად, მეგობრობად. ერთ ოჯახად მათ სიმტკიცის ერთი დიდი გრძობისა პირობებს — შრომის სიყვარული.

ლინ პაბახბაძე

ბიყ მოუთავსებიათ. გადატიხრულ სადგომებში ტურები დვას და ღამის სიცივე საშოში არ არის. შველაჰეებს ტვეზოდან ამოგზავნილი საბეღელი არ აკლათ და მაღალ სივრცოში შჰაქარცა, მაკარონიჭე, ჩაიჭ.

თამარ ლაზარაშვილი ქალებს ყოველდღიურ ამბებს ეციობება და თეითონაც სოფლის ახალ ამბებს ატყობინებს. სოფელი ყველის მონატრებია, 80-კომლიანი ქართული სოფელი, რომლის შუაგულში პატარა ეკლესიაა, სახურავზე ბალახით დაფარული, ეზოში კი უძველესი საფლავები. საფლავებზე წინაპრებს ზოგან სტერის გამოსახელებანი დაუდგამთ, ზოგანაც წარწერებია და მათი ნახვისას წარსული ცოცხლდება. ბევრჯერ დარბეული, ბევრჯერ გაკოცხლებული ეს სოფელი, დღეს მომძლავრებული და ღონიერი, ისევ თავის ძველ ალაგას სახელობს. მას ქეა-იქ ძველი ამბის მოხრობად და თითო-ორიოდა მოხუცი შემორჩენია და სოფელი სიმბრძნესაც და სწორ აზრსაც ამ ბევრის



"მუეცურეანთ ანაო!"



ის ხელგაშლილი იდგა და მიყურებდა. საამქრო დიდი იყო, ხალხიც ბევრი ჩანდა.

ლუჯუხადათიანი ქალი ხმადახლა შელაპარაკებოდა:

— აქ გავატარე ჩემი ქალიშვილია. ოცდაშვიდი წელიწადია, რაც ამ საამქროში ვტრიალებ. ნაწნავებიანი გოგონა მომიყვანეს. გუნდელ დღესათვის მასოსეს, პირველ დღეს სტამბის დირექტორმა შაღვე წიფვიძემ რომ შეიხა: კომპაგურიელი თუ ხარო, გავატარებ, როდესაც თავი დავუქნიე საამქინძაო საამქროში კომპაგურიელი გოგონა არა გვეყვას და იქ გავაგზავნოთო...

— ამომგწ წიფნებთან და საერთოდ ქალაქთან მუშაობა მძიბეთო. მე ამ სამუშაოს ის შევეჩვიე, რომ უმიხოდ ცხოვრება ვერ ჩარმომიდგენია. ახალ წიფნს თავისებური, სასიამოვნო სურნელია აქეს. — მიხარა და ახლადაკინძული ბესიკის თხზულებანი გადმოიღო.

— აბა, გასინჯეთ, ხომ სასიამოვნოა?

ქალი ახალ წიფნებს მარჯვენს, მე კი ისევ "ბესიკი" მიჭირავს დიდი. გამასხნდა ლექსი "ანაზე" და ვიხუმრე:

— ბუფელაანთ ანაო, მიგიხვდი ვანაო... შემდეგ მარჯენა რევაზ მარტიანის ლამაზად გაფორმებული და კარვად "შერული წიფნი" — ისევ ახალი". ბარნოის თხზულებათა ტომეული, კ. ლორთქიფანიძის "კოლხეთის ცისკარი" და შრავალი სცხა.

მერე საამქინძაო საამქროს უფროსმა ანიკო ბუფელაშვილმა საამქროს დათვლიერება შემომთავაზა და წინ გამძიძღა.

— ქვედა სართულში აწყობა და მექვეა მიმდინარეობს. ჩვენ კი იქნად ვაშლი დფორმის ვიღებთ. ამ საამქროში სასტამბო თავახი პირველად კონტროლდება, რომ ანაბეღში დფექტი არ გაიპაროს. ანაბეღში ზოგჯერ მკრთალია, ზოგჯერ მეტი. ზოგ თავახზე შეიძლება ფუფე სტრიქონებიც იყოს. საჭიროა აგრეთვე რაოდენობის შემოწმება, ტრაიის დაყენა.

არის შემთხვევა, როდესაც წუნი თვალს გავპარება. ამიტომ დიდი დაკვირება გვმართებს. ყურადღებიანი ქალია ფაცია ფარულავა. მადლობის მეტი აბა რა გვეუბნის! თუ კი რაიმე შეაჩნდეს, დიდად არ მოუბოდიშებს საამქინძაო საამქროს უფროსს. მასწინე მიითითებს და

სსსე... სსსე... სსსე...

ისი უსიტყვოდ გამოსწორებს შეცდომას. ასე გამზადდებოდა, უშეცდომოდ დაბეჭდილი თაბახი ჯერ იკეცება, მერე პირველსა და ბოლო ფორმას ფორხაეს ვაცრავთ, ვაწყობა მაკიდარზე ნორმების თანმიმდევრობით და შემდეგ გვრეფთ ნორმების მიხედვით. აქ უკვე თაბახი წიგნის ფორმას იღებს. ძალიან დიდი ყურადღება საჭირო ფორმისა და ნორმების აკრფის დროს, თორემ შეიძლება აიროს და გვერდი იგვერდს არ მიჰყვას. მაშინ ჩვენი შრომა უშედეგოა. აქ იმისთანა სურათი გვგონებუნი შეგნან, რომ თავს არ შერჩებუნენ.

ანაკომ მიმდინებთან მიმიყვანა.
— ეს გოგონა ვერცა ბუნებისყოლია, ის კი ვინც ფრჩხაძე. ეს ყმაწვილი ოთარ ყარაშვილია. კარგები არიან, სწრაფი და სუფთა ხელი აქვთ. ძალიან ჩქარა შეისწავლეს ეს საქმე.

აგრეთვე წიგნი ანამ ახლა დიდ შემეგრ მანქანასთან მიიყვანა.

— ეს მანქანა ახლახან მივიღეთ, შიკა ყაზმოელის შრომითა, რვა მარტს ვარქეთ. — გოგონას გაუცინა და თავზე ხელი გადაუსვა. — ყოალი გოგონები მუყას ამ მანქანასთანაც. არც კიმა კახიანიანის საქმეს აიღებდა წიწი, შეეკრებოდა წიწიანა წინდების ხელში უნდა გაიაროს, ცარო ფაილფოსა და ვენერა სარაულს არც ისე ადვილად ვაპყარებთან რამე ამის შემდეგ წიწი საჭურღ მანქანაზე გადაიღეს. იწიწი საში შირიანა, წიწიოვლები წიწის ყუა. წიწი რომ ვაპყარდეს და არ დაიწახოს, მის თავსა და ბოლოს, სილაპაპისა და სილაპაპისთვის ფიდალი ზონარი აკეცრება და ყუა შირიანდება მანქანას. აგრეთვე ეს პროცესი ხელთი სრულდებოდა რკინის მავიღაზე ჩაქურების სპეციალური ყურასმენა იყო წარდებოდა და ხელთი მუშაობაც ფიჭიურეც გაადალას იწიწედა.

— ეს მანქანაც ახალია, — მიიხარა ანიკომ და ყდის სახაზაზე მანქანასთან მიმიყვანა.

— წიწის სილაპაპისათვის და სქელფლიანი წიწის გადასაშლელად აუცილებელია ყდაზე ხაზის გაკეთება. ადრე ესეც ხელთი ყდობით და ახლა რ შეხედეთ! — მან გამზადდებოლი წიწი სახაზაზე მანქანაზე დაღო. ლილაკის ჩართვა და ყდაზე ხაზის გაღება ერთი იყო.

— ყდის მოხარაყება და დაწერაც აქვე ხეება, სპეციალური მანქანა ვეაქვს ამისათვის.

ჩემს დეოლწინ აკინძულ წიწიზე მომითითა და ლომილი მიიხარა:

— აი, ასე იხადება წიწი. თუმცა მისი გამოყენების ყველა პროცესი მექანიზებული არ არის, მაგრამ ჩვენი რეგენტი მკითხველებს მაინც იბიღებს. რაც ჩვენზე დამოკიდებული — აკინძება თუ შეგვრა, თავს არ გიზოგავთ.

გამომეცდომბა ლიტერატურა და ხელოვნების სტამბოში მართლაც არ ზოგავენ თავს ადამიანები, რომლებსაც ყველაზე მეტად ეს მით წიწის ფასი.

ქმთმანს ხახუაშვილი

როცა წლების მანძილზე სანუკვარ საქმეზე უწყევი და სასარგებლო ადამიანი გახდებოდა, შეუძლებელია შეუმჩნეველი დარჩე. როცა თეთრ ხალხის თეთრი თმაქ დააშუშუნებს, მაშინ უფრო ადვილი მისახედობია, რამდენი უშრომა ქალს, რომლისთვისაც თითქმის აღიარეს არსებობდა სახლი, რომელსაც მოუღელღელ ეცინა პატარა სასწრაფი და „დიდი“ წამლები და წონიდა ან მარტო წამლებს, ადამიანის სიცოცხლესაც.

და მაშინ ბურჟუაზი იგივედა ძილს, ახალგაზრდობაც ხელს უწყობდა. მუყათთან წამალმოყვანებზე მალე გითავა სახელი ფოთოში თავისი ბულისმიერებით.

1926 წელს შეგდა მარიამ არჩილის ასულმა ბურჟუაზი ფეხი ფოთის № 1 აფთიაქში და თივადანვე დიდი სიყვარული მოიხივებ. რაც დრო გადიდა, მარიამი უფეთესად ეუფლებოდა თავის დარჯს — ფარმაცეუტობას, უფრო ცნობილი თავის ვარშუმი მცოდნე და მის ხეობითი მარტო წამალმოყვანე კი არაადაღმანთმკლდნესაც უწოდებდნენ ხოლმე.

ახლაც ასეთია, მას ბევრი ჰყავს თანატოლი მეგობარი, უფრო მეტი კი ახალგაზრდები. ისინი მოდიან და მისი ფრთის ქვეშ იზრდებიან, მერე მეგობრდებიან და მარიამ ბურჟუაზიანს სახელი მუდამ პირზე აკრავთ, მუდამ სამაგალითოა მათთვის მისი სიტყვა, საქმე და გული.

დაბი, გულით თუ ადამიანმა გული არ მიავლო საქმესა და მეგობრობასაც, ის საქმეც მკვდარია და ის მეგობრობაც. მარიამს ასე სწამდა თივადანვე და ასე სწამდა ახლაც არც უწიის თავისი მსგავსი ადამიანების მოძებნა, ისინი არჩენდნენ სამუშაოზე არ შემოიღებოდა; ახლაც, როცა თითქმის ორი წელია № 2 აფთიაქში ვადმოიყვანეს ახალგაზრდა მმართველის სოსო სალუქვაძის მოადგილე, თვის „უფროსი“ ვერ მეგობარი იბოვნა და მერე „გაიუფროსა“.

მუყათი შრომობო, მარიამი ჩინებდა აღმზარდობდა. სწორედ ამ მიზნით ვადმოიყვანეს იგი № 2 აფთიაქში, რომ ახალგაზრდა სპეციალისტს დახმარებოდა პრაქტიკულ შემთხვევაში, თორემ თეთრიღელ ხომ სოსომ არ კარავდა იცოდა ყოველივე, „მოსწავლია“ არ შერატყვის მასწავლებელი და მარიამის სოსოს სიყვარული, სოსო—მარიამის...

არ ასობოთ კოლეგებს, მარიამს ცვლანახევარზე ნაკლები ვეშუაოს. როგორც წესი, იგი ყოველთვის არიბოდა და იმ ზედმეტ საათებში ავტომატის მართვის შინასწამებებს, თან შივადმო მოუხედავდობივბას აშლებს მის გარშემო მომუშავეს ფარმაცეუტებს. როცა შეეძებოდა დაუგებობა და საიძელო მოპასუხე იქ-

ვე გვეღულებ, ამაზე კარგი რა უნდა იყოს. ოცდამეცხრემეტე წელია, რაც დაუბარებელი შრომობს. მაშინამ ბურჟუაზი და არ ყოფილა შემთხვევა, საყვედრო ეთქვას თავისთავისთვის, რომ ასე საყირკო და სასუსსაგებ საქმეს მოეცია. არც მისთვის უთქვამს ვინმეს საყვედრო, აქე კი ბევრი, მაღლობაც.

მარიამი რომ მარტო დარჩება, ათის ფიქრი წამოიზღება. რამდენი ავადმყოფი წამოუყვებოდა ფეხს მის დამზადებულ წამალს, რამდენი ღელა დამოკიდებოდა მას და რამდენი სიხარული განუცლია, ექმის მადვირობაც რომ გაუწყვეა გემოზღუბისათვის, რაცე სხვას ძნელად მიაწყობდნენ ხმას.

მარიამის ცალი თვალი და ცალი ყური მუდამ ფიხობოდა — იქნებ ავთიაქში გახლები საჭირო, იქნებ ვინმეს რამე დასჭირდეს, მას ხომ არასოდეს არ გამოუღება წამალი და კეთილი სიტყვა გაუბრუნებულბისათვის.

შხნულად და მფარველად სახავენ აშიკომ ყვეენია მარიამს და თავსაც არ დაზოგვენ მისთვის. მფარველად — ასე ყოფილა დიდიმაც: ვერ კილდებ ვეღვ ევთიბებოდა წიწირობით პაპირუსში სიტყვა „pharmaki“ — მფარველობის მითითარი ოლგების ტრასა გამოხატულბაზე, რაც სწორედ მფარველსა და მხსნელს ნიშნავს თერმე. ბურჟუაზიანს ვაღიქობისა და ექიმბამის მნიშვნელობა მიაჩნებოდა ამ სიტყვას, პაპირატებს დროიდან კი საბერძნეთში სიტყვა „pharmokom“-ის ქვეშ წამალს გულისხმობდნენ უკვე. იქნაღ დაიწყო მოზარდობის სხვადასხვა ენებში ამ სიტყვის ფეხება და ფარმაცეუტობა მერეცა სამყაროსწამალი ნივთიერებათა მთიებისა და წამლის მოზაღბადა-გაყვასთან დაკავშირებულ სემბინობას ეწოდება — კეთილბობის საცავებო სახელმძღვანელოში.

თვამეტე საუკუნის წინ ცხოვრობდა სწავლელი წამალმოყვანე-ექიმი კლავდიუს გალენოსი; სწორედ მან მოიყვანა სისტემაში მისი დროის წამალმოყვანების დაქსაქსული მასალა.

ცხოვრება მდინარესეთი მილიტვის წინ და რამდენი რამ შეიცვალა მას შემდეგ, რამდენი შეეცადა წამალმოყვანების დარჯება, საქართველოში ფარმაციის საქმელ დიდი ეუტლები აქვს და მათ, ვინც კეთილად ახმარს ხალხს თავისი კოდნასა და გამოცდილებით, მაშინამ ბურჟუაზიანს მოერამბებულთ მიღაფრებოდა უშუშუნებს მხარს.

— ჩვენი მხსნელი, — ყველა არაფრთხელ ვაგონებელ ღოთუბისაგან ვიწარა, აშვადარი ქალის მიმართ, რომლის გენება, გული და ხელი მუდამ სასოფოლ იღწვის.

ნანა ლინფანაძე

ქეთილობილონი პარტიის

საგზირო საქმეებზე ადვილია წერა, რადგან მათ ყველა ხედავს, როგორც ანთებულ ღირსადანს, ზოგიერთების საქმიანობაზე კი ძნელია მოყოლა იმიტომ, რომ მათი ბეობიკა დაფარულია შეუმჩნეველი ყოველდღიური ამბებით, რომელთა მიღმა დიდი ადამიანური გულია, ცხოვრების სიმათლევა, ხალხისადმი სიყვარულია.

ფარმეტი წელია, რაც დღო მარშანია თბილისის აბრეშუმსაქსოვი თარგის პრფესორის ბიბლიოთეკის გამგე მუშაობს. შუბტანის, შავფილებმა ქალი შეუმჩნეველად წყნარად ასრულებს თავის სამუშაოს — არიგებს წიგნებს, საბჭოროს მკითხველებთან თუ ყურადღებით მივუსმენენ მისი ხმის რბილ ინტონაციას, დავუცროდებიო როგორ ესაუბრება ყველას, ვინც ბიბლიოთეკაში შემოდის — გაგივებით, რისთვის იზიდავს ბიბლიოთეკა წარმოების მუშებს. ისინი მოდიან კარგი წიგნისათვის, კეთილი რჩევისათვის და იციან, რომ ამ ქალის გული ყველასათვის ღიაა.

დაკვირვებით, ვასაოკარი ტაქტიო იხილავს დღო მარშანია და მინათა უსამართლო საქციელს, ოჯახური უთანხმოების ამბებს. უზა-

თხველს. დოდის ბეობიკა დამხმარე ჰყავს, რომლებიც მასთან სიამოვნებით მუშაობენ. ესენი არიან ბავშვები, ახალგაზრდები, ხნგრები. ისინი ავსებენ ფორმულარებს, აახლებენ წიგნებს, ავრცელებენ წიგნებს სკოლებში.

ბიბლიოთეკაში ხშირად ეწყობა სადამო-ღისპტები, რომლებზეც განიხილება ახალ მხატვრულ ლიტერატურას, იმართება კითხვა-პასუხის საღამოები, ვიკტორინები. ბიბლიოთეკის საბჭოს წევრები და ბიბლიოთეკისთან არსებული აქტივი თავიანთი სურვილით აფორმებენ სტენდებს, ფოტოვიტრინებს, პლაკატებს, ტრანსპარანტებს, კედლის გაზეთს. მათ ამ საქმიანობაში ხელმძღვანელობს დღო მარშანია.

ამას წინაშე ფარგარია საზემო განწყობილება იყო. მუშები შედიდენ ბიბლიოთეკაში, რომ მივლითაო დოდისათვის საქარველოს სრ უმაღლესი საბჭოს სიველიო დავუილდეგება ყველას უხაროდა, რომ დაფასდა უზარაო ბიბლიოთეკარის დიდი შრომა.

შრომა კი ბეგრია დაზარაული ბიბლიოთეკის უკეთ მოწყობისათვის. დღო რომ პირველად აქ მივიდა, ათასი ტომიც არ დახვდებოდა. ახლა კარადებში არა ათას ტომზე მეტია. ცოდნა და გამოყვლილება, რაც წლების მანძილზე შეიძინა დღომ, იმ ადამიანებს ხმარდება, რომლებიც წიგნების სამგაროში შემოდიან. დღომ იცის, რომ დაძაბული სამუშაო დღის შემდეგ აუცილებელია კულტურული დასვენება და გარეთობა, იცის, ვის რომელი წიგნი შესთავაზოს. ბიბლიოთეკის გამგე იცნობს ადამიანებს არა მარტო შეხვედით, არამედ იცის მათი შინაგანი საყარო, მათი ემოციონება და მისწარმეგები.

აი, როგორ ახასიათებს დღო მარშანიის ფარგარის ახალგაზრდა მუშა, ლენინის სახელობის თბილისის პოლიტექნიკური ინსტიტუტის სალამის განყოფილების სტუდენტი გოგი დლოძი:

„ჩვენ მოვეწონს ბიბლიოთეკარის გულითადი დამოკიდებულება ადამიანებისადმი. შეხვალი თუ არა ბიბლიოთეკაში, კედელზე ახალი წიგნების სიგებია. დღო მარშანია მაშინვე გვატყობინებს, რომ გამოვიდა ახალი წიგნები და გვირჩევს წავიკითხოთ. ის გვიყვება წიგნის ავტორის მიზანზე. გვაცნობს ნაწარმოების შინაარსს. ბიბლიოთეკაში ყველთვის ნახავთ ახალ ეურნალ-გაზეთებს. როცა კარგი წიგნის განხილვაა, როგორც წესი, ყველა ეზრადება დისკუბტისათვის. ამიტომაც, რომ მივხვევითა კონფერენციაში ჩვეულებრივ 300-მდე ადამიანი მონაწილეობს. თუკი ვინმეს რომელიმე წიგნის წაკითხვა აინტერესებს და ის წიგნი ბიბლიოთეკაში არ არის, დღო მარშანია სხვაგან მოძიებს ამ წიგნს, ან თავად მოუტანს მკითხველს, ან მიახწყავის, სად შეიძლება მისი შოვნა“.

დიდი ხანი არ არის, რაც ბიბლიოთეკისთან ჩამოყალიბდა ლიტერატურული მოგზაურობის კლუბი. კლუბის წევრები სწავლობენ ლიტერატურას და ხელუენების საკითხებს, სხვადასხვა ქვეყნებისა და ქალაქების ეკონომიკას. აქ ყველა წევრს აქვს საშუალება გამოთქვას თავისი აზრი წაკითხულის შესახებ, მოიყვანოს ფაქტები, გააკეთოს ანალიზი. ამიტომაც კლუბის მყადდინობაში სიანტერესოა და მიზიზვევლი.

ჩვენი ცხოვრების თოქშიც ხდება უზანზე დაწერალი გამოყვლიდების განზარება. ეს იმიტომ ხდება, რომ მოწინავეს მიწვევები ყველასათვის მისწავლიბო გუხვებ. ერთი შეხვედით თოქის უზარალო, ნამდვილად კი ადამიანისათვის დიდი გამოსაღვე პროფესიის მუშაის, დღო მარშანიას მუშაობის გამოყვლიდება ფართო გავრცელებისა და პოპულარიზაციის დღისია.

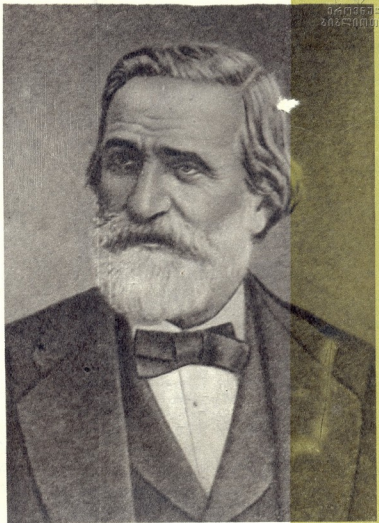


და მარშანია (მარჯვენაიდან მეორე)

რებს თავის აზრს კედლის გაზეთის რედაქტორის, მხატვარის, რომელიც სასადიო დავას აფორმებს. თოქის მისი მოვალეობა არ არის იცის ადამიანთა მრაველი სხვადასხვა საქმეში, მაგარამ ფარგარია მომუშავეებმა იციან, რომ მათი ფიქრებისა და საზრუნავისადმი დღო მარშანია არასოდეს არ იქნება გულგრილი. მათ იციან, რომ ის არასოდეს არ გასცემს ლიტერატურას მკითხველზე იმ განზარბებით, რომ ჩქარა მოიშოროს საქმე თავიდან, არასდროს არ მოახვევს თავის აზრს მკი-

XIX XXI

(დაბადების 150 წლისთავი)



იტალიის ერთერთი სადგურის ბუფეტი საესე იყო ხალხით. უცბ კარი გაიღო და დარბაზში მოხუცი შემოვიდა. მისი გამორჩენისთანავე ხალხი წამოიშალა, მათ ქუდები მოიხადეს და აღარ დაშინდარან იქამდე, ვიდრე მოხუცი მაგიდას არ მიუჯდა. შემდეგ, როცა სიმპათიური მოხუცი მაგიდიდან წამოვიდა და წასასვლელად გაეშალა, ზეწამოიჭრენ, ელვისსწრაფად მოიხსნეს წამოსისხამები და ფუტკვე დაუფინეს მას. მოხუცმა მთელი გზა ვაგონამდე თანამგზამულებების ტანსაცმელზე გაიარა.

ეს მოხუცი გახლდათ ჯუზეპე ვერი—იტალიელი ხალხის უსაყარ-ლესი კომპოზიტორი, „იტალიის რევოლუციის მაესტრო“.

სიყვარული, რომელიც ვერდიმ ხალხში დაიმსახურა, სამართლიანი იყო. მისი მუსიკალური მოღვაწეობა მვიდროდ იყო დაკავშირებული იმ პირობასთან, რომელსაც იტალიელი ხალხი აწარმოებდა თავისი ქვეყნის ავსტრიელი მონობის უღლისაგან განსათავისუფლებლად.

19 საუკუნის 40-იანი წლებიდან დაწყებული, მილანის სახელგანთქმულ თეატრს და სკალაში ერთიმეორის მიყოლებით დაიდაც ახალგაზრდა კომპოზიტორის ოპერები.

ეს იყო პერიოდი, როცა იტალიელი ხალხი იყრებდა ლონეს და ემზადებოდა აჯანყებისათვის ავსტრიელთა წინააღმდეგ. ვერდის ოპერები თავისი ემბრული სიუჟეტებით, თავისუფლების იდეებით, მუსიკით, რომელიც განსაკუთრებული იყო ენერჯით და ხალხრობით, რევოლუციურად განწყობილმა იტალიელებმა მიიღეს, როგორც საბრძოლო მოწოდება. ბოზლოური ლეკვების მიხედვით შექმნილ ოპერაში „ნაბუქო“ (ნაბუქოდონოსორი, 1842 წ.) დამარტულ ებრაელი ხალხის ბედში იტალიელებმა საკუთარი ბედი დაინახეს. ეს იყო პირველი საგმირო ოპერა, რომელიც ხალხმა საბრძოლო მოწოდებად მიიჩნია, ხოლო შემდგომში ოპერებში: „ლომბარდიელები“, „ტრანჩი“, „ატლა“, „მაკბეტი“—მძლავრ მანიფესტაციამთ გადაიზარდა.

1848 წლის რევოლუციის წინ ვენეციაში ვერდის „მაკბეტი“ მიღობდა. ამ ოპერაში ცნობილმა ესპანელმა ტენორმა პალმამ ისეთი შემართებით იმღერა არია — „სამშობლო ვაჟივს“ („La patria tradita“), რომ მთელი დარბაზი მძლავრ გუნვად ჩაერთო პირობისათვის აღმდგარ ხალხის ამ სიმღერაში. ავსტრიელთა ჯარების ჩარევით მანიფესტაციაცა შეწყვეტილი იქნა.

ტრანჩისთან პირობის თემა ვერდის არა მარტო ისტორიულ-პეროიულ ოპერებში აქვს მოცემული; მთელი თავისი სიყოფის მანძილზე ვერდი დარბაზში იმღერებდა, თავისუფლებისა და დამონებული ადამიანის დამცველად, სოციალური ჩაგების წინააღმდეგ მებრძოლად. ამ იდეოთათა გამსჭვალული მის მიერ 50-იანი წლებში დაწერილი ოპერები „რიგოლეტო“, „ტრაჯიატა“ (1853) და „ტრუბადური“ (1853). ოპერები, რომლებმაც ვერდი დიდების ზენიტზე აიყვანეს.

დარიბო მუშელის შვილი ჯუზეპე ვერი დაიბადა 1813 წლის 10 ოქტომბერს მიერტულ სოფელ როსიკოლეში, ქალაქ პარმის მახლობლად. პაპებში მისი სიყვარული იყო ადგილობრივ ირდლისთან იღებდა. შემდეგ ცვადა ჩაებაზებინა ვაიმოდა მილანის კონსერვატორიაში, მაგრამ ეს ცდა მარცხით დამთავრდა. ამ ამბავმა ვერი დიკრ გატეხა და კერძო გაკვეთილების ალბა გადაწყვიტა კონსერვატორიის პროფესორ ლეონისთან. მის პირველ ორ ოპერას წინამტება არ ჰქონია.

„ნაბუქო“ მისი მესამე ოპერა იყო და, თვით ვერდის სიტყვებით რომ ვთქვათ, ამ ნაწარმოების დაწერა მისი შემოქმედებითი კარიერა.

50-იან წლებიდან დაწყებული, ვერდის ოპერები იღებოდა ევროპის ყველა ქვეყანაში. ის იღებს მრავალ დაკვეთებს. პეტერბურგისათვის ვერდი წერს „ბუდის ძალს“, რომლის დადგმასთან დაკავშირებით 1862 წელს ორჯერ ჩამოხდის რუსეთში პარიზის შევეცილი წერს „დონ კარლოსს“ და „სიცილიის მწუხარს“, ნეაპოლისთვის — „ბალ-მასკარადს“, ხოლო 1871 წელს, ვეკიპტის შთაგონების დაკვეთით, სუციის არხის გაყვანასთან დაკავშირებით, ქმნის თავის უცვდავ ოპერას „აიდას“.

ვერდის უდიდეს ღირსებად უნდა ჩათვალოს ის, რომ განსვავებით ძველი იტალიური სკოლასაგან, სადაც ოპერაში შთაგონი ადგილი ეძირა არიებს, სიუჟეტიც კი ამ არიებს ზრულ შემაკვეთებლად რჩებოდა. მან ოპერა ჩამოაყალიბა როგორც ნაწარმოები, სადაც ყველაფერი ერთ მილიან ჩანაფიქრის ემბრიალშია.

„აიდას“ შემდეგ კომპოზიტორს 15 წლის განმავლობაში ახალი ოპერა აღარ შეუქმნია. ეს იყო მისამზადებელი პერიოდი ახალი შემოქმედებითი მიღწევისათვის. 70-80 წლებში იტალიური მუსიკა კრიზისს განიცდიდა. ვერდი გელისტიკულით ხედავდა, როგორც მათავედნენ იმდროინდელი მუსიკოსები საზღვარგარეთულ მუსიკას—კერძოდ კი ვერბანელს, და ეს მათ შემოქმედების ენერჯულ კოლორიტს უკარგავდა. სწორედ ამ პერიოდში 74 წლის ვერდიმ შექმნა რეალისტური საპერო ხელოვნების შედეგები „ტელეო“ (1887 წ.) და „ფალსტატი“ (1893 წ.).

ვერდის შემოქმედებამთ თვალსაჩინო ადგილი ეძირა მის „რეკვიემს“. რომელიც კომპოზიტორმა იტალიის თავისუფლებისათვის მებრძოლი მწერლის — მანჩინის გარდაცვალების გამო შექმნა.

ჯუზეპე ვერი დარბაზში მუშევილი გარდაიცვალა — 1901 წელს, მაგრამ იტალიელი და მთელი მსოფლიოს ხალხებისათვის ის ახლაც ცოცხალია, რადგან თავისი გენიალური ოპერებით კომპოზიტორი კემპარიტ უცვდავებას იძენია.

ბ. ნაშუაშვილი



კარმენი

სხივი თითებსა და გიტარის სიმებზე წვე-
ბოდა, მერე მათთან ერთად იწყებდა რბე-
ვას. დაბალი, მაგრამ საესე ხმა დაკვილი
დარბაზის ატანდა. მეზობლის გოგოს
ელიმებოდა და მეორე დღეს ბოშური სიმ-
ღერის „საიდუმლოს“ უხსნიდა.

როცა ადამიანს იქნებ არც ისე გრძელი,
მაგრამ მრავალჯე უფანი და საესე წარსუ-
ლი აქვს, ბევრი რამ გულმარწყობის პუ-
რუსით იფარება, მაგრამ არის ისეთიც, რაც
მესხიერებაში ბოლომდე მთელი სიყსადით
ცოცხლობს, თითქმის გუშინ, წყნარ მომ-
დარეის მისთვის ის შეტად მწიწნელოვან-
ი მოვლდა და მის შესახებ უქლამ იმ-
დროინდელი სინარულია და აღტაცებით

კვება:
კომპოზიტორ გუდამაშვილის ოჯახში იმ
დღეს დიდი გამოცოცხება იყო. ნათესავი
გონიანა — ლილა ეწვიით და მუსიკის
მოყვარულმა ოჯახმა ერთხმად გააკეთა აღ-
მზინა: ლილა საუცუესო ხმითა დაჯილ-
დებული, მას კარგი მომავალი აქვს.
„აქედე იმდერ, ლილა, კიდევ მოვიგონებ
იცი!“ ტყუწებოდნენ გაუთვებლად. როცა
კარმენ დააკაუსუნს, მხოლოდ მაშინ მიხვ-
და რა დრო იყო სულში. „მამაქმია, მომ-

პირველად სანდრო ინაშვილს მოჰყარა...
თვალი. მას ცალი ხელი თავზე შემოქდო,
მეორეში საწერად მომზადებული ფნქარი
ეჭირა და შემოსულს გამამხნეველი თვა-
ლებით შესქეროდა.

საწერად გამზადებული ფანქარი იგივე
მდგომარეობაში დარჩა. ლილა მხოლოდ
ამ ფანქარსა და მის პატაროს მისტერბო-
და. ივრინო გამიარჯვა. ნათლად შენიშნა
როგორ გაეხსნა ინაშვილის შუბლი, როგორ
გაქქრა გამამხნეველი სხივი თვალებში და
მისი ადგილი გაოცებამ დაიკავა. მერე მო-
ყვენა რომ დილისტატი ტურებს ამკვეთ-
ნებდა, საწერად გამამხნეველი ფანქარი კი
თრთოდა.

ფრთხილ ესხმოდა სახლისაკენ მიმავალს.
კომისიის წევრებმა ერთხმად დაასვენეს,
რომ ხალასი ნიჭი გამოჩნდა და სულ მოც-
ლუ ხანში ჩვენს ოპერას საუკეთესო მუსი-
კოსორანი შეგმატებოდა. ეს იყო 1942 წელი,
ერთი წლის შემდეგ კი ქართული სიმღერე-
ბის საღამოებზე მოსული მოსკოვის საზო-
გადოება აღტაცებით უყარავდა ტანს ნიჭიერ
მომღერალს, რომელმაც ცხადად ავრინო-
ბინა მათ ქართული სიმღერის ერთგული
სურნელი.

ლილა გოშვილი

კლარა ქირურგს გულიანად გაეციან:
— რამდენი წლის ხარ, გოგონე?
— ჩვიდმეტის, პატარა გვერნეთ? იციო,
მსახიობი უნდა გამოვიდე. სილაშაზისთვის
კი არ ვიციებთ?
ვარდისფერ, გამჭვირვალე ბიბილოებზე
ორი წერტილი გაჩნდა. სულ რამდენიმე
წლის შემდეგ ბიბილო ბოშა ქალის ბორ-
ბალა საყურებმა დაამშვენა.
— კარმენ, კარმენ, კარმენ! —
არ ცხრებოდა მუსიკის მოყვარულთა და-
ტინებული მოთხოვნა. საყურე პატარონის
გულივით თრთოდა, დაღურს უღლიდა.

კლავ ასე რომ დავიგვიანე“. ზღურბლზე
მიხილი იდგა და შეტრებოდა შორის ქა-
ლიშვილის თვალით ეძებდა...
ლილა ახლა მამისათვის მღეროდა.
სხვები ისევ დაძაბული უსმენდნენ წყნარ
მისმენილ გღინკას — „სისხლი სურვი-
ლის ცეცხლი ანთია“.

კომისიაში ბევრი იყვნენ, სულ სახელ-
განთქმული და ლაწლმოსილი. აპიტურ-
ირინტები ფერგაცრეკილები დადიოდნენ
და ერთმანეთს გაოფლილ ხელისგულებს
უჭერდნენ მკლავებზე.

ის კი საჯამოცდო ოთახის დაკეტილ
კარს ზურავით მიყრდნობოდა, შიგნიდან გა-
მოსულ სიმღერის ნაწყვეტს ისმებდა და
ბავშვური თვითდაჯერებებით ფიქრობდა: —
აუცილებლად დიდი მომღერალი უნდა გა-
მოვიდე, აი, ისეთი, როგორიც ანდერსონია.
მეონი ჩვენ ერთნაირი ხმაცა გვაქვს. უო-
ბია არაკიშვილის „ივერის მოებზე“ კიმ-
დერო პირველად. როცა ამას გვმეორე, ყვე-
ლა აღტაცებულია.

მისი გვარი რომ დაიძახეს, თვითდაჯერე-
ბა სადაღე გაქქრა, ძლივს გადადგა ნაბი-
ჯი, მაღალეკნებმა ფეხები თითქმის ხაზაში
უფსლობოდა.



დარბაზი ცხიბური

ასე იოლი გზით სიარული მხოლოდ და მხოლოდ რჩეულთა ხეედრია. კონსერვატორის დამოაზრებისთანავე ოპერის დასში ჩაირიცხა და პირველი პარტიების შესრულება დაკისრა. მსმენელმა მაშინვე შენიშნა იგი. ძლიერი, საესე ხმა, მომხიბვლელობა, მგზნებარე ტემპერამენტი. პარტია პარტიას მოსდევდა. ცეცხლოვანი კარმენი, შეუდარებელი ამნერისი, ლუბაში, პოლინა. ახლა უკვე აღარ იყო ისე თავში დაჯერებული. საყუთარი თავისადმი მომხიბვლელობა ცოდნისთან ერთად იზრდებოდა და მატებლობდა, ანდერსონი სადაღა შორის დარჩა. რამდენი შრომა იყო საკვირო ასეთი მწვერვალების თვალშესადგამად.

აფიშებში უკვე დიდი ასოებით სწერდნენ მის სახელსა და გვარს. ჩაიკოვსკის „ორლეანელი ქალწული“, „ქოშები“, „მანუა“, ფალიაშვილის „ლატავრა“, იზრდებოდა სამემსრულებლო რეპერტუარი.

წლებს, პრაქტიკას თან მოჰქონდა პროფესიონალური სიმწიფე, იხვეწებოდა, ძლიერდებოდა, დრამატისში მდიდრდებოდა ხმა.

პოლონეთი. პრადვილა რეკლამები. რეკლამები იუწყებიან ქართული მომღერლებს: ლილია გოცირიძის, პეტრე ამირანაშვილისა და ზურაბ ანჯაფარიძის მონაწილეობის შესახებ ოპერებში „კარმენი“ და „აიდა“ გამოგონებაგახსნილი, მეტად

ჩემ ვოვონუზან



ახლისა და ორიგინალურის მოყვარული პოლონელი მსმენელები. ამნერისისა და კარმენის პარტიებს ასრულებს ნიჭიერი ქართველი მომღერალი ლილია გოცირიძე.

ადამიანები ყველგან ერთნაირები არიან. ყველგან და ყველას ერთნაირად ავიღვებს დიდი ოსტატობა და ხალასი ნიჭი.

აქლოდისმენები ზღის მოცეცხასავით გუგუნებს. შევიღი დირიჟორი პერტერტ ზანდბეგი მზურვალედ ულუკავს ლილიას გამარჯვებისა და თავის თავყანისმცემელთა პირველ რიგებში აყენებს.

ეროცლაგის გაზეთი „სლოვი პოლსკე“ წერდა: „ჩვენ განსაკუთრებით აღტაცებულნი ვართ კარმენის გოცირიძისეული ინტერპრეტაციით. იგი მეტად მომხიბლავი, დიდი ტემპერამენტის მსახიობია და სოცარ ხმის ფლობს. ერთი სიტყვით, ასეთი ცეცხლოვანი კარმენი ეროცლაგს ჯერ თითქმის არ უნახავს.“

ჩეხოსლოვაკია. კვლავ დიდი წარმატება. ათი დღით ჩასული ქართველი მსახიობები იძულებულნი არიან თითქმის ორ თვეს დარჩნენ. აღტაცება, ყვავილები, მზურვალე მადლობა.

ჩეხოსლოვაკიის გაზთები ერთხმად აღნიშნავენ თავიანთი მოწონებას: „ლილია გოცირიძემ ამნერისის როლში აღტაცებაში მოიყვანა ჩეხი მსმენელები. არამარტო მეცოსოპრანოსი დიდი დიამაზონით, არამედ დიდი კულტურითაც და სიმბერის ტექნიკით.“

ქართველმა მომღერალმა შექმნა ევკობტელი პრინცესას ღრისეული სახე პლასტიკისთან ერთად სჩანდა დიდი ადამიანურიება და ვნებათა დეღვა.“

გვიან დამეგრედ ირ იშლებოდა ხალხს: როგორც კი თეატრიდან გამოსულ მსახიობებს მოჰკავდნენ თვალს, ხმაწეწებით, თითქოს კარგახანს ეგარჯიშოთ, ემასდნენ: „გამალობთ, გამალობთ, გამალობთ კარგი სიმღერისათვის, გამალობთ კარგი ოსტატებისათვის!“

ღენინგრაიდი. შობაგუღილებათა წიგნში უამრავი ჩანაწერი განდა: წარმატებით გამოვიდა ლილია გოცირიძე, როგორც ყოველთვის, იგი გამოირჩეოდა დახვეწილი ვოკალური ტექნიკით და შესრულების ფსიქოლოგიური სიღრმით.“

„შეუძლებელია აუღედვებად მოიგონოთ დიდი ნიჭის მომღერალი ლილია გოცირიძე...“

სულ ახლახანს ლილია გოცირიძემ შექმნა კიდევ ერთი მეტად შობაგუღივადი სახე, დედა—მშეღიძის ოპერაში: „დიდოსტატის მამაცუნა“.

მსმენელს განსაკუთრებით ავიღვებს ფინალური სცენა: როცა შეიღის სიღვდილის ამბით მზდაცემული ქალი სცენაზე შემოიკრება, ტრაგიზმით აღსავსე, განწირული ხმა დარბაზს გრგვინავსავით გააუღელის. მოთქვამს დარდღივით ასვეტილი, გაუბედურებული დედა.

ადვილი როლია ცხოვროზდ სხვადასხვა ბეღით, სხვადასხვა სიხარულითა და ტანჯვით და მაინც შესსლო დღეიცა ზომიერებაში, შესსლო საბოლოოდ დიამყრო მამყურბლის გული, სამუდამოდ დაუმყდრო აზრი: „ლილია ყველა როლში ერთნაირად მომხიბლავი და ძლიერია!“

ნახული საბაბრივილი



ამნერისი. „აიდა“.

ზოლის მთის ბირას

ზამთარ-ზაფხულ დათოვლილია მთები, და-
ბურულა ტყეები, მოშუსის შლეგიანი მდინა-
რები, მიწის სიღრმიდან ამოჭექვს სამკურ-
ნალო წყლები. მინდვრებსა და მთებში ტრი-
ალბენ შერომისმოყვარე ჯიშისაი ქალიშვი-
ლები და ქაბუკები, თეთრწვერა მოხუცები.
თვალწარმტაცია რაჟა.

* * *

გზა რიონის ხეობას მიჰყვება. ათასწვრი
ვეპილებით მოუქარავთ გულმკერდი მთების
კალთებს, /კუნთმაგარი ვაჭაყები შესვლიან სა-
თბიბებს, მარჯვედ იქნევენ ცელს. ატბოუსის

სარკმელს თვალს ვერ სწყვეტენ მგზავრები,
ალტაცებსა ვერ ფარავენ.

— ბოშო, ამ გაგანია სიხეში რაგა დარბა
ამხელა თოვლი.

— აგაი, ჯიშაღურელი, ამისთანა ბალახი
ჩვენი რომ იყოს, ჩემი დარბას გაკეთებელი
სულგვინი ტვეყანის გააკვირვებდა.

— აუჰ, ძამა, ამ კორტობებზე რაფერი ვე-
ნახებომა გიშრის მძივებით არაა ასხმული აი
დალოცილი მტვენი?

— შაქრუჯა, ნელა იარე შე კაცო. ქვე კარ-
გად ნახონ ამ პატისანმა სტუმრებმა ჩვენი
ლაშამა რაჟა. — დნჯად ეუნებნა მძლოდს ვი-
დაც ეკაყოფილების დიმილს ვერ ფარავს.

გუნდ-ღუნდად მოდიან ზურგჩანთა წამოცი-
დებული ტრისტები. გეოლოგებს ტყის პი-
რას კარვები დაუდგამენ. მოგუზუნეუ შეაყცე-
ლზე თუთუბებენ ქვაბები.

კვარის საამო სუნი ტრიალებს პერში და
გინდა სულ იარო ასე და დასასრული არ
ქეინდეს ამ გზას.

მანქანა ტატიოთ მიიწვეს მალა, ხენწვის,
ქშინავს, მერე გაივაცეს და...

ყინულებით მოჩქურთმებულ კატისწვერას,
ლომასს, შოდის მთას, კავკასიონის ქედს და
ასწლოვან ნაძვებს თითქოს ვუღლი ჩაქურავთ
კურორტი. იქ ეკ თითქოს ლურჯია უფრო რა-
დსირო, შიშს სხივები უფრო მცხუნვარე რბის-
ფერი მდინარე უანახი გრუხუნით აწეღება
უშველებელ ლოდებს, წყლის წვეთები მარგა-
ლიტებით იმსხვევინან ნაბირზე, მიწის გუ-
ლიდან ამოქუქებს მინერალური წყლები ჰიდ-
როკარბონატით, კალციუმითა და რკინით მდი-
დარი წყლები. თუთრად ლაღლაბებენ მწვანეში
ჩაფლული დასაცვენებელი სახლები. თითქოს
არ გჯერა იმის რასაც ხედავ, და თავი ზღა-
პარში გგონია... მანქანა მალალოღლიანი
ჭიჭრის წინ ჩერდება.

— თუთრ ქაქათა ტილოზე ლამაზად გამოყ-
ვეთილი ასოები ბრწყინავს, „მობრძანდით, გე-
ლით გამშლილი ხელით“.

— მოვედით, ესეც კურორტი შოვი. — ამ-
ბოზს მძლოლი და მანქანიდან გადმოდის.
ფართოდ იღება ჭიჭარაი და კურორტის დი-
რექტორი გვიე გრძელიშვილი მართლაც და
გამშლილი ხელით ეგებება დამსვენებლებს. გი-
ვის ფეხდაფეხ მოჰყვება თერაპეტი ნელი
გვეწყაძე. იგი კეთილად იღიბება და თავის-
თან ეპატრება მოსულებს...

დამსვენებლებს ყველა წერილმანი გამოყოფ-
ბა, გულდასმით გასინჯა, რჩევა-დარიგება
მისცა და თან გააფთხოლა — ჩვენმა
წყლებმა და ჰაერმა პირველ ორ დღეს დაყდა
იცის, არ შეშინდეთო...



დილიდან საღამომდე ტრიალებს ნელი გვენცაძე პოლიკლინიკაში თუ დასაცნებელ სახლებში. ბუნებასთან ერთად ებრძვის ავადმყოფობას და იმარჯვებს კიდევ. რადგან უფერას თავისი პროფესია და ადამიანები.

ბავშვობიდანვე ოცნებობდა ექიმი გამხდარიყო. ძნელია დაიფიქრო... ცველაზე საცყარელი და ძვირფასი ადამიანის — დედის თვლებში, ჩაშრალი და მუდარით აღსაცემ თითქოს ახლაც ესმის მისი ჩურჩული:

— ისწავლე... ექიმი გახდი და... სისოცხვე შეუნარჩუნე ადამიანებს.

დღეები დღეებს მისდევდა, წლები წლებს და ნელის ცხოვრებაში მოვიდა პირველი სიყვარული. კარგაბანს ყოყმანობდა ნელი — ოჯახმა ვაი თუ სწავლავს შემთხვევით ხელი.

...გულისკანკალით შელო ახალი ოჯახის კარი. დედის აღერსს მოწყურებულმა დედასავით შეიყვარა დედამთლი. ბარბარეც ნამდვილი დედობა გაუწაა.

განდა პატარა მარინე, შერე ზაზამ აახმურა ოჯახი.

განვლო გულმოღვინე სწავლის წლებმა და წარჩინებულის დიალოში გადასცეს ნელის მიჩქაროდა შინ, იცოდა ცველაზე უფრო დედას გაახარებდა. მართლაც გაახარა, მაგრამ მთავარი დაუმალა, ერთდებოდა გემზობილა: იგი ჯავის რაიონში, სოფელ კეისში იყო განაწილებული სამუშაოდ.

პირველად ქმარს გაუტყდა. ვიორჯი მოდრუბოდა, შერე დედასაც უფარა.

— უნდა წახვიდე, შეილო. სოფელს უფრო სკირდებო, — უფარა.

ახალბედა ექიმი ყოველი ახალი ავადმყოფის გამოჩენაზე კრთოდა. შინ გვიან ღამემდე იჯდა წიხნებთან. რთულ შემთხვევაში გამოცდილ სექციალისტს ვიორჯი ვიტიკვიის მიმართავდა. სხვა ექიმებზეც ეხმარებოდნენ, მეგობრულ რჩევას შეაწევდნენ, ამხნევებდნენ.

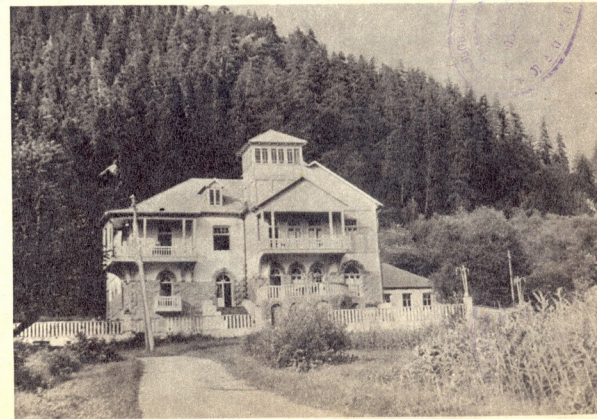
ბევრი რამ რჩება მენსიერებაში — ზოგი კარგად მოსაგონარი, ზოგი ტკივილებს იწვევს გულის სიღრმეში. და მაინც კეთილად მოსაგონარი მეტია, კეთილად მოსაგონარი და ისეთი, რამაც ბევრი რამ გასწავლა ცხოვრებაში.

...მანინ სოფელ კეისში მუშაობდა ნელი. მოვიდა ქალი, სულ ახალგაზრდა. შიში ჩასდგომოდა გიშრისფერ, შემუბებულ თვალებში. გულმოღვინედ გასინჯა ორი არსების სწონქვა ისმოდა შეკრდიდან. სასწრაფოდ უნდა გეზე ზაენა ჯავის საავადმყოფოში, მაგრამ გვიან იყო ექიმის გამოიხება:

— ხელსაწყობები მოამზადო. — უფარა.

განწელდა შშობიარობა, ნელი თავს დასტრიალებდა, აწმვიდებდა, ეაღერსებოდა. დაიბადა გოგონა. ცოტა ხანი და ისევ აპირგდა ქალი. კვლავ გოგონა ავადმყოფი დასუსტდა, ძალა გამოვლია, კენესის, უღონოდ იქნენ ხელებს. ახლა კი ექიმი ჩაერა შშობიარობაში, მიეშველა, მესამე — ბიჭი აფართხალდა ნელის ხელებში. ეს პირველი სიხარული იყო, პირველი დიდი სიხარული.

ორი წელი იმუშავა იქ და, ვინ მოთვლის რამდენი ბედნიერი დედა გააკლავა შინ.





მერე იგი კვალიფიკაციის ასამაღლებელ კურსებზე გამოგზავნეს თბილისში აქ კერძო ტოლოის განხრით კლინიკურ-სარეინატიორ სპეციალობას დაეთვლა. რვა წლია ენორტ შოში მუშაობს, ახლა სამ დასავლელ ხალხს ემსახურება. თვითწელიში ას ერთი საწოლია. აქ ჩამოიდა პაეტრტინის, ქოლესტრინით, ბრონქალური ასმით დაავადებული ადამიანები. ნელა აწარმოებს დაკვირვებებს. მისთვის არ არსებობს დადგენილი საათი. დღის ცხრა საათიდან პოლიკლინიკაში იღებს პაციენტებს. მიღებისათვის დამთავრდება და დასაცხენელი სახლის კორპუსეს ჩამოიღოს, მერე გზოში გამოვა და დამცენებლებს შეუერთდება...

და როცა ღამე შემოდის შოში, წყნარია და ღამაში ღამე, ფეხაერეთი შედის სახლში. გაახდებდა მძინარე მარინეს და ზახას. ფრინილი დემპორება მათ და ავიწყდება დაღალა ჩასთვლემს და ხშირად კარებზე ფრინილი კაქური ესმის. ფეხზე წამოიჭება: კარს აღებს და ხედავს შემოთვებულ ადამიანს. — ექიმო, მიშველ, შენი კრიმე, ბიქუნია მთლიან დაგორდა, გვინა ფეხი აქვს მოტეხილი.

უხმოდ იცვამს და მიჰყვება. გვიან ღამით, კოკისპორულ წვიმაში, როცა მთიდან სხლტეზიან ლოდებს და ნილაკარი ბოლიკებს სტრავს, ნელი საწვემარობისმგელი მიიჭრებას სოფლებისაკენ და ყოველივის ასეა. იგი ხან ქუტირგია, ხან გინეოლოგი, თერაპეტიტი ხომ არის და არის.

კუტირებს გარდა ორ სოფელს ემსახურება ნელი გვეცაქე. დაძახებულ შრომაში გარბის დღეები. ოქტომბერში იხურება შოვის სეზონი. დასვენებლებს აცილებს ნელი.

აგერ ჩემოდნით რომ გამოიბრება და გვერდით სახვეადადრული მხარბეტიანი ვაგი მოკვეება, გორარნეგელი ქალიშვილია, საკაციით რომ ამოიყვანეს შოში ამ ერთი თვის წინ... ოქ, მანქანაში რომ ზის და პაეტრტინი კოქნას უგზავნის ნელის, თბილისელი ბოლქვაძეა, ბრონქიალური ასმითი იყო ავად და მოკვებდებო — ამბობდა.

ჯანდრონი სასვე, გამოჯანმრთლებული ადამიანები ბრონდებიან უქან, რომ ახალი ენერჯით შეუდგნენ საქმეს.

უქანასწრელი ავტოსუსი დაიჭრა... —დასკრივდებდა კუტირტი. სირთულე გამეფდებდა ირავებო. თოვლით დაიბარდებდა აშოლტილი ნაძვები. ვადათერდებდა ყველაფერი. აღარ იქნება ღურჯი ცა და მცხენარე შობის სხივები. თოვლი წაშლის გუგუბს და ბოლიკებს. ნელი გვეცაქე ამ დროს თბილისში იქნება, გულდასმით მოუსმენს პროფესორთა ლექციებს, უბის წივანკში ჩაიწერს, ჩაინიშნავს მათ რეკვას, რომ მტეტი ცოდნით და გამოცდილებით დაუბრუნდეს შოის, ზამთარ-ზაფხულ თოვლით დაფარულ შოის, დაბურულ ტყეებს, მოჩუჩუნებულ წყაროებს...

ოლია რამია



ვერაყება, რომ ჩვენს შორის დღესაც არის ადამიანები, რომლებმაც პირველი რევოლუციის სიხარული ნახეს, ადამიანები, რომლებმაც თავიანთი პატარა თუ დიდი საქმეებით გზა გაუყვეს თაობებს ნათელი მომავლისაკენ. ერთობლივ მათვანი, ვინც ეზიარა რევოლუციის საქმეს, არის ცნობილი რევოლუციონერის იკა რიგინაშვილის და — სანა რიგინაშვილი.

ოსუმ რიგინაშვილის მრავალრიცხოვანი ოჯახი ვანდარმერის მუდმივი მეთვალყურების ქვეშ იმყოფება. ავგენებისათვის ცნობილი იყო არა მარტო იკას აქტიურობა ქუთაისის მოსწავლეა გაფიცვის დროს და მის მიერ ბარაკებზე მებრძოლი შეირაღებული რაზმის ხელმძღვანელობა, არამედ ისიც, რომ 14-15 წლის სანა ყოველივის უწყვედ მძას და მის ამხანაგებს დახმარებას პროკლამაციების გავრცელებასა და სხვა კონსენსაციული დაავადებების შესრულებამ. ამიტომაც 1906 წელს, იკას ვერავალი მკვლელობის შემდეგ, აღიხანოვ-ავარკის რაზმებთან ცეცხლს მისცეს რიგინაშვილების სახელი, ხოლო შემდეგ, ხანაძისალებზე ავებულ კოშხი შეზიზნული ოჯახის მეთაური — ოსიბენი მოკლეს.

ამ დიდ სულიერ ტრამვას ვერ გაუძლია დედის გულმა. ოჯახს დედაშიტი გამოყვალა. ახალგაზრდა სანა ხდის დროს ბოლივის დღესათვის თვის არწვევა ნანესტეზიან დაშალივი; ახლა კი ქმრის გვარს ამოფარებულმა, მყურაველები და-ძმის აღზრდა იკარა. მალე მას შეუძლებლად გადაწყვეტა, დაუბოლდა ოთხი შვილი და რვა ბავშვი დარჩა გასარჩევი. 21 წლის ახალგაზრდა ქალმა, საყარკე ენმსზე თვინარაშობა, შესწლი ამ მძიმე დღეების გადატანა და საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების შემდეგ თავისუფლად ამოსუნთქა.

ქუთაისის მხარტირება ორგანიზაციამ ამ ენერჯიულ ქალს შესაფერი სახეშაში აღმოკრება. იმ დროს რელიგიური ბანჯით გაქვდილი ენარაულ მოსახლეობაში ქალის ვაცვლა საზოგადოებრივ ასპარეზზე ბეგრ დამამკორებელ მიოქმ-მოიქმას იწვევდა. ამიტომ შრომობის საქმიანობაში ენარაულ ქალის ჩაზმა თვით ქალის მხრივ ვარკვეულ მორალურ სიტკიცეს მოიხიბვდა.

1927 წელი...

ბეგრ ქუთაისელის ახოსის ის საშინელი ხანძარი, რომელიც აზერბაიჯანის ქუტირად მიულ უქანს მოედო და ქალას საფხურ შეუქმნა. ბეგერი ოჯახი აწიკული, ბეგერი ადამიანი დაქვია უსახლკაროდ, შემზარუნერი იყო უსატრინოდ დარჩენილ ბავშვთა კვინაში.

ისიც ასსოთე ქუთაისელებს, ენარაული ბავშვები კისერზე ჩამოკიდებული კამეტიანი ყუთებით რომ დარიოდნენ ქუტირში და ვაკვიროდნენ: — ირის, ირის, თამირ ტირის, საყვარელი რას უციდის". ანდა, თამაქვის მწვეკელებს რომ ეხლართებოდნენ ფეხებში და ენე-დარებოდნენ "ჩემგან იყიდე ბიჭია, პაპირისი, "სავეკი პაპირისი", "სალოდენ"...

ქუთაისის მკვიდრი შეუმწაველი ვერ დარჩებოდათ "ცივიან" და "ქოიულს" ვამყრდველები, არც უზარმაზარი სანოვანე კალათებით მონარაგებული ბიჭები, რომლებიც "მწეანე ზაზარში" ვამან-სამს დაწაფებული "ხაზიხის" ძეხანში დაეხეტებოდნენ.

მეული, დამყავებული ცხოვრებისაგან შემორჩენილი ეს ატრიბუტები კარგახანს აფერადებდნენ ქუთაისის პანორამას.

და აი, წილილი ვერის კომიტეტმა სანა რიგინაშვილის დაავალა 50 უდედამამო ბავშვთან ერთად გამგზავრებულყოფი თბილისში, ბავშვთა კოლექტორში, რომელიც ვანათლების კომისარიატის განგებლობაში იმყოფებოდა. ერო წელიწადზე მეტ ხანს დარჩა სანა თბილისში. ქუთაისში დაბრუნებისას მას გამოჰყავა ბავშვთა ერთი ნაწილი. სასოქომაპოომ სახარები გაიღო ამ ბავშვთა აღზრდას სპორიოებისათვის. "სანა დეიდამ" მშობლის მისიგვარულ ზელი დატყყო მათ და მალე ვერავალა უქან-სო უქანადან ოჯახს გადაწვედა ბავშვებისაგან მალე რიგინაშვილის გულისხმიერი დამოკიდებულების ამავე ქეს ვახანა მიზეზი, რომ ბევრმა ქუთაში მოხეტეულ მზარდმა თავი მიიჩნია "გაჭირვების პროვინსებს" და სანა რიგინაშვილის მინაღ თვისის სწავლა-აღზრდას საქმე. მიუხედავად დიდი სტრევილობა, სანამ სრული საშუალო ვანათლება ვერ მიიღო, დედის უწუმრად, რომელიც სწავლას ქალის საქმედ არ თვლიდა, სანამ მხოლოდ საკვირაო სკოლის ოთხი კლასი დაამთავრა.

მაგრამ მას ჰქონდა დიდი ნდობა და პატივისცემა ხალხში, ჰქონდა კეთილი გული და მახელი ადამიანური კანონი, რითაც ბევრ ურჩ მშობელს გაუხსნა გონება და შეძლო ბევრი უკანასკნელი გამოყვანა ცხოვრების ფაფით სუბი.

1929 წელს ქუთაისში ჩამოყალიბდა დარბი ენობათა კომიტეტი — „ღარიბკომისი“ სახელწოდებით. ამ ორგანიზაციას დაელოდა ბუნებრივი ჰქონდა ადგილობრივობის ხასიათის ამოცანა — შიშობა და წარმოების ჩაგება ადამიანში. ვისთვისაც მანადე უცხო იყო საზოგადოებრივ-სასარგებლო შრომა. სპა რეკონსტრუქციის, როგორც ამ კომიტეტის წევრის, ბევრი დამარწმუნებელი სიტყვა და შეგონების უნარი დაუხარჯავს იმისათვის, რომ საზოგადოებრივ საქმიანობის შეტყვევებ ადამიანებს ხელი აეღოთ წერილობით გაუბრუნებ და აღალი შრომის სიხარული იცნებნათ.

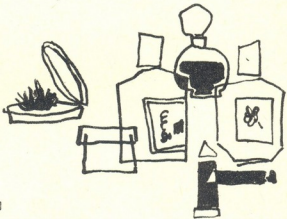
იმვე წელს სპა ტრიკოტაჟის საქსოვი საამქროს გაშვებ დანიშნა. ამ პატარა საწარმოს მუშეში ძირითადი ენობალები იყვნენ, ხოლო საამქროს ტექნიკური აღჭურვილობა ხის პრიმიტიული დაგვიხსნაგან შედეგობა. 23 წელი ხელმძღვანელობდა სპა რეკონსტრუქციის ამ საამქროს, რომელიც დროთა განმავლობაში ტრიკოტაჟის ფარკად იქცა და დღეს ქალაქში ერთერთი მოწინავე საწარმოად ითვლება თავის პროდუქციის ხარისხითა და შრომის მაღალი ნაყოფიერებით. უფრო მნიშვნელო-

ვანი ის არის, რომ ამ საწარმოში 33 წლის მანძილზე მუშაობის შემდეგ არიდა სპა რეკონსტრუქციის დიდი დავაობრივობის ადამიანები. მათი კულტურული და მორალური სახის ჩამოყალიბების საქმეში სპა რეკონსტრუქციის მიერ საწარმოში მიღებულ ბევრ ახალგაზრდა დღესაც წარმატებით მუშაობს ფარკიკაში. ამ ფარკიკის ყოფილი მუშეები მ ჩიკაველი, მ და გ კაკაველიძე, ი მამისოვლიძე და ბევრი სხვა დიდ სამამულო ომში თავიანთი ტყვევის ღირსეულობა და მამაცია სიკეთელი დავებში ბრძოლის ელზე.

შარშან ტრიკოტაჟის ფარკიკის კოლექტივმა სახეობი გაიკვლია მოუწყო პენსიოზე გასულ სპა რეკონსტრუქციის ახლა მის ირგვლივ შეიღებოდა და ათი შვილიშვილია, რომელთა შორის შვიდი უმაღლესი განათლება აქვს მიღებული, სამი ჯერ კიდევ სტუდენტია. სპას ხშირად შეხვდებით ადამიანებით, რომლებმაც მთელი თავიანთი სიცოცხლე პატიოსან შრომაში გაატარეს და საზოგადოების კეთილდღეობისათვის ზრუნვაში ხანდაზმულობა წამოიგებნათ.

რათა ბარდია

სენეკა



ცეკვლიანსაგან სურნელოვანი სიბიბების მიღება უძველესი დროიდან არის ცნობილი. ძველ ასურულ, ეგვიპტურ და ბერძნულ ბარელიეფებზე გამოასახულია ადამიანები, რომლებმაც ხელში სურნელოვანი სიბიბით სავსე ჭურჭლები უტარებთ. თურმე, 3 ათასი წლის წინათ ქალაქ თებეს (ეგვიპტე) მალაზიებში, რომლებმაც „სილიამაზე“ ეწოდებოდა, იყიდებოდა სურნელოვანი სიბიბები. ამ სიბიბებს ეგვიპტელები თავდაპირველად იყენებდნენ რელიგიური ცერემონიებისა და მიცვალებულთა ხალხობრების დროს.

სუნამო ფართო გავრცელება ჰპოვა მხედრთა შორის გამოსახულების დროს. შემდეგში კი მას მანილიოსნები იყენებდნენ პლემიურთა და ეთეროკური თვალსაზრისით. ქ. ალექსანდრიაში არსებობდა სურნელოვანი სიბიბების ფაბრიკები.

სურნელოვანი სიბიბები მეტად გავრცელებული იყო ძველ რომში და სახერხეთშიც, სადაც სპიონის უქონლობის გამო რეცხვას აწარმოებდნენ სწორედ ამ სიბიბებით, რომაელი მონღე თავიანთ პატარებსა და სტუმრებს თავზე უსამდნენ სურნელოვანი სიბიბი დასველებულ ხელს. მდიდარი რომაელები კლდის მონღის ამაღლით ჰყავდა სურნელოვანი მასპურებელი. დიდი რაოდენობით ხარჯავდნენ სურნელოვან სიბიბებს ბერძენები. მაგალითად, იმპერატორ ნერონს კლდის დაგრძობისას იმდენი სუნამო გამოუტყვებია, რამდენიც მთელი წლის განმავლობაში აწარმოებდა ბრახეტი. შემდეგ სურნელოვანი სიბიბებით აგრ-

ძენთა ასეთ გატაცებას წინ აღუდგა ლეიკურად და სოლომონი.

ძველ შოლოდოში სურნელოვანთა დამზადების მზივ კვედმონია არახებს ეცუთონდა, რომლებსაც მათი მიღების ხერხი ასირიელები ს და ბაბილონელებისაგან გადაუღიათ. არახებში გაშრობდნენ ევროპისა და აღმოსავლეთ აზიის ქვეყნებთან ცველაზე ძვირფას სურნელოვან ითვლებოდა ვარდის წყალი და ზეთი. ვარდის წყალი დიდ ხმარებაში იყო ინდოელებს და ჩინეთში. ვარდის ზეთის წარმოების კი ნახევრად ლეგენდარული წყაროები აუცილებენ ძველ სპარსეთს, სადაც დიდი პატივისცემით სარგებლობდნენ ამ სიბიბების დამამზადებელი. დარიის მეფის მსახურთა საღამუქო შტატში 40 კაცი მარტო სურნელოვანთა დამამზადებელი ყოფილა. ასე რომ, აღმოსავლეთის ხალხთა მიერ დამამზადებულ სურნელოვან სიბიბებს პრივილეგია ჰქონდა ევროპის ქვეყნებში.

ასე ვრცელდებოდა შუა საუკუნეების მანძილზე. მაგრამ დროთა განმავლობაში ევროპის ქვეყნებს (საფრანგეთი, გერმანია, ინგლისი) გაუაზრებლეს მათი მრეწველობა. სუნამოს მისაღებად ფრანგები იყენებდნენ ღვინის სიბიბს, ინგლისელები — პერის სიბიბს, გერმანელები კი — კარტოფლის სიბიბს. მე-19 საუკუნეში ცველაზე საუცხოოდ ითვლებოდა ის სუნამო, რომელიც ძალიან ძვირად იყ ფასობდა.

ევროპაში სუნამო აუცილებელი ეხანდა მანიერებისათვის. ცველა დღევანდისთვის

საკვარელი სუნამო ჰქონდა, რომლითაც ზოგი მთავარი ხელპირის იხანდა, ზოგიერთი თბილი ამაზანეს იღებდა და ზოგიერთი კიდევ „მკურნალობდა“, როგორც ვითომდა რეცხვატრინისა და სახერხების სხვა დაავადების უწყნარი წყალი.

მეფის რუსეთში სუნამოს მიღება აწარმოებდა პეტრბურგის ქიმიური ლაბორატორია და უცხოელთა მთელი რიგი ფირმები (ჩალიე, ბროკარი, სიუ, ბოდელო და სხვ.). საქართველოში სურნელოვანი სიბიბები ძველთაგანვე ყოფილა ხმარებაში. ძველ ქართულ ლიტერატურაში გვხვდება აღმოსავლეთის ქვეყნებში გავრცელებული ტრინია — მუშკი და ამზარი. ამზარი არაშული სიტყვაა და სურნელოვან ნივთიერების ნიშნავს, ხოლო მუშკი აზიის პატარა ცხოველების სათესელ უკრავლების მიერ გამოსახეული მურა ფერის სურნელოვანი ნივთიერება. სპას განმარტებით, მუშკი „ხაზარეთის მუშკის ცხოველია, თავისა ჰკავს“.

მუშკამარი მოხერხებული აქვს გიორგი მყვრის „გიორგი მოაწმინდელის ცხოვრებაში“. ეს ტრინია, გვხვდება აგრეთვე „რუსულ დანიანში“, თეიმურაზ პირველის „პარბულბულიანიში“ და სხვა ლიტერატურულ წყაროებში.

ს. მღვიპარი

საქართველოს საოჯახო ჟურნალი

თავისუფალი სიყვარული

გერმანიის სიღრმიდან, უკაცრიელი გზით გაიპოვებოდა პატარა ფეხრაცხი. იგი ჯერ კიდევ შორსაა. არც მისი სახის გარჩევა შეიძლება და არც ტანსაცმლის. მაგრამ უღიბლო კაცის ეს არამტკიცე და მოყვანად სიარული უკვე ნაიშნობა ჩვენთვის — ეს ხომ ჩარბი ჩაბლინია.

სიარული ადამიანის გარეგნობის ერთ-ერთი ყველაზე დამახასიათებელი ნიშანია. მოვიგონოთ რამდენი განმარტება აქვს მას: მუხბუქი, მიმბე, მზიხენილი, ტლანქი, ვაზლენილი, შეშვარაგი...

სიარულის შექანიზმი რთული არ არის. როცა თქვენ დახართ, სხეულის სიმძიმის ცენტრი ბერფებს შორის მდებარეობს. დრო-დროს ფეხები როლებს იცვლიან: ერთი საყრდენია, მეორე მოძრაობს. სხეული ამ დროს არცერთ მომენტში არ სწვდება მიწას. მართალია, სიარულის ელემენტები ერთფეროვანია და ამიტომ ისინი მტკიცედ მყოფდებიან და შექანიერობა სდება, მაგრამ ყოველი ადამიანი ზინც თავისებურად, სხეულისაგან, განსხვავებულად დადის. მიუხედავად საერთო სქემისა, ამითვე ადამიანის სიარულის მანერა ინდივიდუალური იწმინებს ახასიათებს. სიარულს თავისებური ელფერის ახალღეს თანხლებს მოძრაობანი — ხელების ქნება, თავის ოდნავი მოძრუნება და ა. შ. ამ მოძრაობებმა შეიძლება კიდევ გაალაზნოს და კიდევ გააფუფუნოს ჩვენი სიარული.

აჯილეთ, მაგალითად, ისეთი სიარული, ჩვენი რომ თობარის ეტახანი. რა ნიშნები ახასიათებს ასეთ სიარულს? მარჯვენა ხელის წინ გაწევა მარჯვენა ფეხის გადადგმასთან ერთად, მარცხენას — მარცხენა ფეხის გადადგმასთან ერთად. ასეთი მოძრაობანი სიარულს აუწმინებს. უფრო ლაზიანიან და ბუნებრივად ვიღობი, თუ ერთდროულად მოძრაობს მარჯვენა ხელი და მარცხენა ფეხი და მარცხენა ხელი და მარჯვენა ფეხი.

არც შეტისმეტად თავადერობა ამ თავდაზრობი სიარული ვარჯ: ასეთ შემთხვევაში ადამიანი ადვილად იღობა.

სიარულის ხასიობის ფეხის მოძრაობის მანერაც საზღვარებს: ფართო ნაბიჯები კონონიორიკად და ენერგიულად, მოკლე ნაბიჯების დროს კი გამოდის უღამაზო ცუნეული.

ფეხის სწორად დადგმა ნიშნავს პირველად ქუსლის და შემდეგ ჰეინტის დადგმას. ამ დროს მოძრაობა ელასტიური და წარწარია. თუ ფეხს ჯერ ჰეინტი ვაღვამთ და შემდეგ ქუსლით, გამოგვდის ცეკვისნაგავარი მოძრაობა და მეტი ძალა გვეხარჯება.

არარაციონალურია ე. წ. დაბეჭილი ნაბიჯებიც. ე. ი. ფეხის დადგმა ერთმანად მთელი ტერფით. ეს ტერფის და სხვა წინაგანი ორგანოებისათვის არახელსაყრელ პირობებს ქმნის, ისინი ყანაულბენ და ინერტივანი ისე, როგორც ურესრობი ფორმანი მგზარობის დროს. შემთხვევითი რილია, რომ ბუნებრივ ნერვებისგან დაიცვა ადამიანის ყველაზე უფრო მგრანინობარე შინაგანი ორგანოები. მაგალითად, თირკმელები ვახვია ცხიმიანი ქსოვილის სქელ ფენაში.

როცა სწორად დაღვივართ, ტერფის კამბრა ჩქმალავს, ასუსტებს ბიძებებს, ასრულებს ბუნებრივი რესორის როლს.

ზოგიერთმა ახალგაზრდამ რატომღაც სანიმეშოდ მოიჩინა თეატრალური პოზა და ცდილობს მისი შესაფერისი სიარულიც გამოიმუშავოს: თავს შეტისმეტად მაღლა სწევს, ამის გამო ცისრის ძარღვები ზღვრეტად ექნება, ხელების დამხმარე მოქმედება ირღვევა, ფეხის მოძრაობაც უფრო მკვეთრი ხდება, ქუსლის ადრტყმა — ძლიერი, საბოლოოდ სიარული უღამაზო და გაბლენილი გამოდის და რაც მთავარია, არახელსაყრელი ორგანოებისათვის. მისი გამოსწორება ილია, საჭიროა მხოლოდ სურვილი გვექონდეს.

უკეთესი არც თავჩაიღობი, მოშეშეული სიარულია. ეს ქმნის უნებყოფობის შობაბეჭდობას. ასეთი დღეშეტი აფილად გამოსწორება ტრანვარჯიზში, მსუბუქი მძლეონსობიში. შემთხვევით არ არის, სპორტსმენები ღამაზად და მხნედ რომ დაიღანი.

ნაბიჯის სიგრძესაც დიდი მნიშვნელობა აქვს. ახალგაზრდა ქალთა უმრავლესობა

მოკლე და ცუნეული ნაბიჯებით დადის. ეს უღამაზოა. ამის მიზეზია შეტისმეტად მანაღალქუსლიანი ფეხსაცმელი, რომელიც სართლი შეფერვებული ქუჩაში ყოველდღიური ხმარებისათვის. მაღალ ქუსლებზე შემდგარ, მოდასაყოლო ქალებს შორის ფეხის ჰეინტი და ქუსლი ერთ სწორ ნაბიჯზე აქვთ, ამის გამო სხეულის საყრდენი არე მკვეთრიად უმკირდებათ, საბოლოოდ გამოუღობი ფეხსდება და არახუნებრივი სიარული, რაც მოითხოვს ბევრ ზედმეტ ენერჯის. ამასთან, უღრამილოდ ტრფელები უწმავს და ამანხინებს ტერფს. თუ ეს წლებსი მანობლზე გა-

ბრძელდა, ტერფი დაჯარგავს შეგრანტების უნარს, გახვეჭება, სიარული გახდება ავადყოფური. ამიტომ საჭიროა ქუჩაში ყოველდღიურ სხამბარად ჩავიყვით უფრო რაციონალური, თავისუფალი ფეხსაცმელი.

არც გრძელქუსლიანი, ჩაბლინისებური ფეხსაცმელი ვარჯ: ამ დროს ქუსლის სიმძიმის ცენტრი ირევა, ტანი ქნალობს, მუხლები იყვება, ტერფი ვარიზმულად ექნინება მიწას. შეხედავთ და მოდის საცულავი, უღიბლო კაცი. არახუნებრივი და არარაციონალური სიარული შეიწველი ფეხის ჰეინტი.

სიარულის ბევრი ნაკლი მკირ ასაკიდანვე ყალიბდება. ამიტომ მშობლებმა თავსუფრი უნდა ადუნენ ბავშვებს, თავიდავლ შეარდონ სწორი და ღამაზ სიარულს. ამის ვერე მოაწვევით ყოველდღიური ჩიჩინი სიარულის წესებზე, გრძელ ნაბიჯებზე, მოძრაობის რიბმზე. პირიქით, ამან შეიძლება შეზიპოს ბავშვის მოძრაობა, დაუქარგოს ბუნებრივობა. უმჯობესია, ვაგმართით ბავშვთა ფერხული, ვასწავლით მათ რიტმული სიარული სინღების ტრეტზე, წამოვიწყით მხოარული თამაშობანი. მაგალითად, ვინ უფრო სწრაფად, ნაკლები ნაბიჯების გადადგმით მივა ვითი ყელოდან მერე ყელოდან. ანდა მივითი ბავშვს ასეთი ამოცანა: თქვათ, შენ დღეს ადრე აღდკი, არ შეიძლება ვააღვიპო ბუნება, იარე ფეხარტელები, და კიდევ: აქ მაღალი ცუპარინია, იარე ისე, რომ წინნდები ამ დასიყველი. ასეთი თამაშის პროცესში ბავშვი მისთვის შემწმენველად და ძალადუბნებულად შეეგება გრძელი ნაბიჯების გადადგმას, მსუბუქ სიარულს, ფეხის უწყვეტად მოხმარებს ხეხლებში და მის მაღლა აწევა ასეთი ნაბიჯის გადადგმის დროს.

შევაჩივით ბავშვები ბუნებრივი, ღამაზ სიარულს, ეს აუცილებელია, როგორც მათი გარეგნობისთვის, ასევე ვანმართლობისთვისაც.

დე, იორან ჩვენმა ადამიანებმა მხნე, ღამაზი, ენერგიული ნაბიჯებით.

ბ. შაბაშოვა,

ბიოლოგიურ მეცნიერებათა კანდიდატი.

* იბეჭდება შემოკლებით.

ვერისმკაპერისნი ხელს ამოხსნის

ფერისმკაპელი დაევალება, რომელიც უფრო ხშირად უნდება 14-15 წლის მოზარდებს, სწორედ იმ ასაკში, როცა ისინი პირველად აქცევენ ყურადღებას თავიანი გარეგნობის, ზრუნევის სილამაზეზე.

ფერისმკაპლების გაჩენა მრავალი მიზეზით შეიძლება იყოს გამოწვეული: შთაბოძებული, პირბრუნვის მოქმედებით, კანქვეშა ცხიმოვანი ჯირკვლების მიერ ცხიმის გადღერებულ გამოყოფით, საკმლის მომწვევებელი ორგანოების მოშლილობით.

ცხიმოვანი ჯირკვლების მიერ გამოყოფილი ჰორმონები გროვდება ადინარაზეში, დაბრუნდება შედეგად შედეგად და წარმოიქმნება შავი წერტილები. სხვადასხვა გამონაყარი, ჩირქგროვა, ვაფრთოვებული ფორები კანს ფორთოხლის ქერკის შესხადობას ანიჭებს.

ფერისმკაპელი აზიანებს არამარტო სახის, არამედ მკერდისა და ზურვის კანს. ვაკრელებულია აზრი, თითქმის ფერისმკაპლები ასაკობრივი დაავადებაა, რომელიც თანდათან მავალია და ამიტომ არ სპირიტებს სპეციალურ მკურნალობას. ეს აზრი მცდარია: ავადყოფნა თავისთავად თითქმის არასოდეს განიცდრნება (თუცა დროდადრო შეიძლება კანი გასუფთავდეს ხოლმე), ხოლო უმკურნალოდ დატოვებული შევალება, კანი შემდეგ შეიძლება დარჩეს განუკურნავი ნაწიბურები, რომლებიც წაყვავილას წაავაგს.

ყოველ ადამიანს შესაბამისი მკურნალობის მეთოდი შეიძლება შეერჩიოს მხოლოდ ექიმმა.

ვიგარჩიოთ. ყველაფერი ეს აუცილებელია თუნდაც იმისათვის, რომ კუჭის ნორმალური მოქმედება გვკონდეს. კუჭის შეკრულობა კი პირველ რიგში უნდა ვებრძოლოთ, თუ ფერისმკაპლების მოცილება ვინცა.

ყაბრის სწინააღმდეგოდ, უპირველეს ყოვლისა, უნდა გამოვიყენოთ ბუნებრივი სმულებიანი: ხილი, მოსტრეული, თბილი მინერალური წყალი; კარგად მოქმედებს 1 ჭიქა თბილი წყალი უზმოზე, საუზმემდე 1 საათით ადრე.

ჩვენი საკვები მსუბუქი უნდა იყოს. მთლიანად უნდა გამოვიტოხოთ მენიუდან ცხარე კერძები. კვების რეჟიმსაც დაცვა უნდა: არავითარ შემთხვევაში არ შეიძლება დღეში ერთხელ კმა, რასაც ხშირად ხდისაინ ასალგარდა ქალშეშობი.

ფერისმკაპლებიანი კანი რეველარულად დღეში ორჯერ უნდა დავიბანოთ თბილი წყლით და სმუფუო საპნით. თუ კანი ცხიმიანია, მას კარგად სწუნდეს ტუალეტის წყალი, რომელიც სპირტს შეიცავს.

არავითარ შემთხვევაში არ უნდა მოვიყოთ ხელი ფერისმკაპელით დაავადებულ კანს, არ უნდა გამოვიყენოთ ფერისმკაპელი გაგრემომცხელი არის შესაბამისი დეზინფექციის გარეშე.

ფერისმკაპლებიანი კანის მკურნალობა აუცილებლად ექიმმა უნდა ჩაატაროს. ავადყოფნა კი ექიმის ხელისშეწყობით უნდა იყოს და მოითხოვნილი, ზუსტად ასრულებდეს მის ჩარევებს.

ადლომატობრივი პროფილაქტიკის მიზნით ექიმები იყენებენ სხვადასხვა სმულებებს: ანტიბიოტიკებს, ქირურგიულ ჩარევას და ფსიქოტრაქტებს.

ფერისმკაპლებიანი კანის მკურნალობას ასლა ატარებენ რაგორც ორგანიზმზე საკრეო ზემოქმედების ღონისძიებებით, ასევე გარეგან სმულებითა გამოყენების გზით. ერთ შემთხვევაში უნიშნავენ შინაგან პრეპარატებს: კალციუმს, დაროზანს, სხვა შემთხვევაში — საკუთარი სისხლის ან რჩის გადასმას.

ღლი ყურადღება ეთმობა ვიტამინების გამოყენებას, განსაკუთრებით ვიტამინ B₂-ს, რომელიც შეიცავს გოგირდს და მონაწილეობს იღებს ნახშირწყლების, ცილებისა და წილის ცვლაში და ვიტამინ A-ს, რომელსაც შეიცავს რძე, კვერცხის გული, საფარი, შავი პური. არანაკლებ მნიშვნელოვანია ორგანიზმის გამდიდრება „C“ ვიტამინით, ეს

ვიტამინი აწესრიგებს ნივთიერებათა ცვლას და მოქმედებს ანთების საწინააღმდეგოდ.

ფართოდ იყენებენ ფერისმკაპლის წინააღმდეგ ვიტამინ B₂-ს. იგი შეიცავს კობალტს და კარგად მოქმედებს სისხლნალექობის რისკზე.

კანი ძალიან სწრაფად ეწყვევა ერთობლივ სმულებას, ამიტომ საჭიროა პერიოდულად შეიცვალოს კანის გამოწვეული ნაწიბურების შემადგენლობა.

შინაურ პირობებში ადვილი მოსამზადებელია 2 ნარკვი, რომლებიც კარგად მოქმედებენ ფერისმკაპლიან კანზე:

1. ნახვარ ჭიქა წყალს ურეგად ამღნივე არას, უმატებენ ერთ ჩაის კოვზ შაზს და ერთ ჩაის კოვზ ბორის მუვას.

2. კარგად გარეცხილ მხვილი კიტრის კანთან ხეხავენ სახეზე, ათავსებენ განვირეყლიან ბოთლოში და ასხამენ თანაბარი რაოდენობის არას. 5 ღლის შემდეგ წაყენი უნდა გააწეროს და შემდეგ ამ სითხეში დასველებული შამპით გაიწმინდოს სახე.

ზოგჯერ, ექიმის დანიშნით, საჭიროა გამოვიყენოთ კოსმეტური ნიღბი. მისი დაღების ტექნიკა მარტივია: გერ სახეზე გაიწმინდავთ რამოდენე ზემოაღნიშნული ნარკვი, შემდეგ 2-5 წუთის განმავლობაში იყენებენ ცხელ კომპრესს და ბოლოს იღებენ ნიღბს — ცილოვანს, საფუფრანს, მოსტრეულის ან კენკრაგინი ხილის წვენიანგან (ამიბიოლი, კიტრი, ზენდრი).

ცილოვანი ნიღბის რეცეპტი: ერთი კვერცხის ცილას კარგად ათქვეფენ, უმატებენ 1 ჩაის კოვზ ლიმონის წვესს და წვერის საპირის ფუნჯით იღებენ ნიღბს სახეზე.

საფურანის ნიღბის რეცეპტი: 10-15 გრამ საფურანს ხსნარს 3-6-პროცენტთან წყალბადის ზეცენებს ხსნარში, რომ მიიღონ არაყანის სისხის მასა და შემდეგ ამ მასას იღებენ სახეზე. 10-15 წუთის შემდეგ ნიღბს მოიხანენ ცივი წყლით და კანს დავიფარებენ ტალკით ან პუდრით (თუ კანი ცხიმიანია).

კარგია აგრეთვე ბალახის ცხელი საფენი: თხელი ნაჭრისგან შეკერილი პარკში ყრანს სხვადასხვა ელემენტარ ბალახს (გვირილა, შალფეო, არყის კვირტები, პივნა, ყამა). პარკს ჩაუფენებენ მულტარე წყალში. 3-5 წუთის შემდეგ მას ოდნავ გააცოცებენ და იღებენ სახეზე, ზემოდან კი იფარებენ კომპრესის ქაღალდს და უნდალიანი პირსახოციო იტევენ. შეგრილებულ პარკებს ცვლიან უფრო ცხელით. ეს პროცედურა გრძელდება 30-40 წუთს. ამის შემდეგ იმ დღეს უკმაში არ გამოიძინა, რადგან ამან შეიძლება ვაცოცება გამოიწვიოს.

ექიმი-კოსმეტოლოგი ირინა შარბათაძე



მაგარა ვიდრე ექიმთან მკურნალობას დაეწყებდით, ზოგიერთი კოსმეტოლოგი წესი ჩვენ თვითონაც შეგვიძლია დავიცვაოთ. მაკალობა, დავიცვათ ღამის რუქები: ზომიერად ვიძინოთ, სუფთა პარკე ვისვიწინოთ,



ეს არის სიბრძნე!

ქალის ორგანიზმი მთელი სიცოცხლის მანძილზე ვანიცის სხვადასხვა ცვლილებებს და 45-50 წლის ასაკში შედის ე.წ. კლიმაქტერიული პერიოდში, რომელიც რამდენიმე თვიდან რამდენიმე წლამდე შეიძლება გაგრძელდეს.

ნორმალურად მიმდინარე კლიმაქტერიულ პერიოდს არ უნდა ახასიათებდეს არაერთი ავადმყოფური მოვლენები. მაშ, რად ზღაპრით ზოგერთი ქალი კლიმაქსის დარღვევას?

უპირველეს ყოვლისა, ეს შიში დაკავშირებულია არასწორ შეხედულებასთან, თითქმის დედათა წესის (ჰენსტრუკაციის) შეწყვეტასთან ერთად მიდის სიბერეც.

ეს შიში ნამდვილად უსაფუძვლოა. კლიმაქტერიუმის პერიოდში და მის შემდეგც ქალი სასებით ინარჩუნებს ქალიშობიანობას, ენერჯიან, მესსიურებას და ქორის სინჯსაც. სიბერე გაიკეთებს გვიან მოდის. მაგამა ხანგრძლივად დასიქიერება განცდებმა, მუდმივმა

შიშმა შეიძლება ქალში (განსაკუთრებით მაშინ, თუ მას არამყარი ნერვული სისტემა აქვს) გამოიწვიოს სხვადასხვა ავადმყოფური მოვლენები.

ქალთა დაახლოებით ორ მესამედში ეს გარდაუვალი ხანა ნორმალურად მიმდინარეობს და მხოლოდ ერთ მესამედში იწყებს ავადმყოფურ სიმპტომებს: საშვილოსნოადა სისხლდენას, ფიბრომის ზრდას, ენდომეტრიოზის სხვადასხვა გამოვლინებებს, გასუქებას.

ზოგი ქალი თვლის, რომ საშვილოსნოადა სისხლდენა ჩვეულებრივი ამბავია, რომელიც წინ უსწრებს დედათა წესის საბოლოო შეწყვეტას და ამ მიზეზით არ მიმართავს ექიმს. ეს სერიოზული შეცდამაა.

ხშირად სისხლის დაკარგვა მძიმედ მოქმედებს ორგანიზმის საერთო მდგომარეობაზე. ზოგჯერ ამ სისხლდენის იქით მიზანია ორგანიზმის ანთება იმალება, ზოგჯერ — ცუდი-ფუნქციონირება ან ავთვისებიანი ჰისტეზიის წარმოშობა.

კეთილმოწყობილი სიმსივნეოვანი უფრო ხშირად გვხვდება საშვილოსნოს ფიბრომიომა. ეს უსასიხლოდ შეიძლება ნელა ვითარდებოდეს და ქალს არაერთი ტვივილი არ გრძობდეს. მაგამა ზოგჯერ ფიბრომიომა იწყებს სხვადასხვა დარღვევებს: მესსტრუალური სისხლდენის სიჭარბეს და გაკონკრულებას, ტვივილი, მუშობელ ორგანიზმზე დაწვლის გრძობას, შარბის გამოყოფის დარღვევას, ქრონიკულ ყაბზობას.

დედათა წესის შეწყვეტასთან ერთად ფიბრომიომა, როგორც წესი, პატარავდება და ქრება. ბოლოდ იცოც საყურადღებოა, რომ მიომების დროს დედათა წესი საქმალდ დიღხას გრძელდება და 5-10 წლით გვიან წყდება. ამასთან დაკავშირებით, ჩვეულებრივ უფრო გვიან ქრება სიმსივნით გამოწვეული სხვადასხვა ავადმყოფური დარღვევები.

იცოც უნდა ვიცოდეთ, რომ ფიბრომიომა არასოდეს არ გარდაიქმნება კიბად, რისკი ხშირად ქმნიან ქალები. თუქვა იგივით შემთხვევითი მიომის ზეიძელ შეიძლება საკომო განვითარდეს. ამიტომ ქალი, თუ მას ფიბრომიომის ნიშნები აქვს, კიდევაც რომ არ ჰქონდეს სხვა რაიმე ავადმყოფური მოვლენები, მაინც უნდა იმყოფებოდეს ექიმის სისტემატური მეთვალყურეობის ქვეშ.

ზედმეტი სიმსივნე, რომელიც კლიმაქტერიულ პერიოდში იწყება ხოლმე, შეიძლება გამოწვეული იყოს შინაგანი სტრუქტურის ჯირკვლებში მუშაობის დარღვევით. ამ შემთხვევაში აუცილებელია სატოკოური მეთვალყურეობა. მაგამა უფრო ხშირად ამგვარი ვასუქების მიზეზი ზოგადად ქაბა და უშობიარობაა.

კლიმაქტერიული ვეგეტონეროზის ერთერთი, უფრო ხშირი გამოვლინებაა ალემი, წამოხურება ქალს ხანზეუ წამოხურებს, ხანაც ცხლებ, მტრება და მთელ ტანზე უფრო ხშირად ალემი ემართება ფიზიკური ან ნერვული გადაღლისას და ამ ალემს მოსდებს მძაფ-

რი ოფლენა, განსაკუთრებით თავისა და ზედატანის მიდამოებში. ამ მოვლენებს ხშირად თან ერთვის შიშის ან შფოთვის გრძობა, ყურების ბუტული, თავის ტვივილი, თანგრუხევა და უკლის ძვარა, ზოგჯერ — ტვივილის შეგრძნება გულის არბი.

ვეგეტონეროზის ეს გამოვლინებები წარმადებას და სიცოცხლის რატივარს სიფიას არ უქმნის, მაგრამ არსებობს ვეგეტონეროზის მძიმე ფორმები, რომელიც მოქმედებს ადამიანის საერთო მდგომარეობაზე და შრომისუნარიანობაზე. ახლა ჩვენ საქმალდ ბერი ფექტური საშუალებანი გავჯანახია ამ მძიმე მოშლილობათა წინააღმდეგ.

მაგრამ ფიფონი ქალემაც უნდა იზრუნოს თავის ჯანმრთელობაზე. უნდა ვიცოდეთ, რომ კლიმაქტერიული პერიოდის არაინორმალური მიმდინარეობა უპირველეს ყოვლისა გამოწვეულია ნერვული და ენდოკრინული (შინაგანი სტრუქტურის ჯირკვლების) სისტემის მოშლილობით. ჯანმრთელობისთვის ძალიან დიდი მნიშვნელობა აქვს შრომის ნორმალურ პირობებს, ოჯახურ სიმეურვეებს, შრომისა და დაცვენების სწორ ორგანიზაციას.

გამოსავლელი დღეები მთლიანად უნდა გამოიყენო დასვენებისათვის. დღის გარკიში, სერიანობა, ცურვა — აი, საუცუესი საშუალებები ამგვარი დარღვევების წინააღმდეგ.

დიდი მნიშვნელობა აქვს სწორ კვებასაც. ძალიან სასარგებლოა რძის ნაწარმი, მცენარეულ პროდუქტებს. ხორცი და თევზი მხოლოდ მიხარშული სახით უნდა მიიღოთ. ალემისა და ნერვული სისტემის სხვა დარღვევების დროს მკვერად უნდა შევამკოთ მარლის მიღება, მთლიანად უნდა გამოიციხოთ მენიუდან ხორცის ბულიონები, რადგან ხორცის და თევზის ნახარში ვადლის განსაკუთრებული ნივთიერება-ექსტრაქტები, რაც ააჯანყნებს ნერვულ სისტემაზე.

აუცილებლად ყურადღება უნდა მიექცეს ნაწუაგების რეგულარულ დაცვას. ამას კი ხელს უწყობს რძისა და მცენარეული პროდუქტები, მილის წინ სუცილებლად კვირების ან მარუნის მიღება. შავი ქლიავის ყიფილი, პოსტრუქტურის სადაღები აუცილებლდ შეშობვევში უნდა ეხიზაროს გამხსნული საშუალებები — ჟირკენი, კარლახადისა და ინგლისური მარალი. თუქვა ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ გამხსნელის ხშირი მიზარება და რეკომენდებული, რადგან ამან შეიძლება გამოიწვიოს ნაწუაგების გაღიზიანება.

უსაყოფდ ზოარი უნდა ვთქვათ თამაქოზე, ალკოჰოლზე. უმაზეუ მტ ქამაზე.

აუცილებლად რევიმის დაცვა, რეგულარული ზომიერი კვება, სისუფთავე, ფიზიკულტურა და თავმჯდომარე ველებზე უტყუარი საშუალებები ქალის ცხოვრების ჯარდამავალ პერიოდში, სხვადასხვა ავადმდეობად და დარღვევების თავიდან ასაცილებლად.

ლექტი 3. სლონიკი

კლიმაქტერიული სინჯი

საფორიანი კომი რბილი და პაკროვანი ვაბოვა, თუ მას დაფემატებთ მიხარშულ ვაცი-გაბეულ კარტოფლს.

შალის ხელთათმანები შევიძლიათ წყალ-გაუმტარი ვაბაბით, თუ მას 2-3 საათის განმავლობაში დატოვებთ 1-პროცენტის ბერის სხნარში.

როცა ყინავი თეთრულს აშრობთ. სა-მაგრი (შბილემი) რომ თეთრულზე არ მიი-ყინოს, წინასწარ დასველებთ მარილის თბულ წყალში, ან კარგად ვაბაბით.

ახალი ხის სამაგრები უნდა გამოიხარშოს მდლტარე წყალში, რადგან უპასილდ შესაძლებელია თეთრულს ლაქები დაჩანდეს.

შალეული კარგად ირეცხება თეთრი ლობიოს ნახარშიში. ამ შემთხვევაში შალეული ზომიერი ან მოკლები. 1კ ლობიოს მიხარშეთ 5-6 წამალი წყალში, შემდეგ საცხური გასურეთ და ვაკეით 40-45 გრადუსამდე. სპოვილი ვარეცხეთ უსანოდ. რეცხვის დროს სრესვა არ არის საჭირო. ვარეცხვის შემდეგ ჩვეულებრივად ვაგაბეთ წყალში და ვაგაბეთ.

გამამებელი სარეცხვი ყინავი არ უნდა ვაგაბოთ, რადგან დაბალ ტემპერატურაზე სახამებელი ნაწულობრიგ შარად ვადაიქცევა. სარეცხვი დაკარგავს სიმაგრეს და მოიზარება.

ჩვენი ბავშვის უსსე

გემოვნებით ჩამულ ქალს კარადა ყოველთვის როლი აქვს კაბებით საყვ. მის კარადაზე ჩვენ ვხვებით ხარისხოვანი ქსოვილებისაგან კარგად შეკრილ რამდენიმე კაბას ისეთი ფერებისას, რომლებიც ყველაზე მეტად უხდება მისი თმისა და კანის ფერს და ასაკს.

ხარისხოვანი ქსოვილისაგან შეკრილი ტანსაცმელი ხანგრძლივი ტარების საწინააღრის. ტანსაცმელზე ზრუნვა აუცილებელია მაშინაც კი, როცა დაღლილი ბუნდვებით სავსე ლში. კაბა მაშინვე ჩამოიკიდეთ საიღებ, ფანჯარასთან, ნიაგმა რომ გაუაროს; ფეხსაცმე-

ცავით ის და მოდის მიხედვით ცოტათი შეცვალეთ. ნამდვილი ელვანტრობა ყოველთვის თავისებურია და ხალხის ყურადღებას არ იქცევს. თუმცა ეს უყურადღებობა იმას არ ნიშნავს, რომ თმაგაწეწილი იართო. დამუშენული საყვო, თვარდაცვივებული წინდები, გამრუდებული ქუსლი, ქვედატანზე შეუკრილი ღებმა — ეს ყველაფერი დაუმეგებელია თამაშოვანე ქალისათვის. ზუსტად ასევე არღვევს სამრინეულობას მირათულობის ზიზღ-პირობების სიმრავლე. შალი შეიძლება თავისთავად ლამაზი იყოს, ისევე როგორც ყვავილი თამაში, რიგინალური საყურე, რაღაც უჩვეულო ბალთა ფეხსაცმელზე, ან მონოფარმინი ჩანთა, მაგრამ თუ თვევს ყველაფერ ამას ერთად ისახით, მოითულ ნაძვის ხეს დამეგვიწენით. საყვთარი გარეგნობისადმი კრიტიკული მიღობა მართალი პირობაა ელვანტრობისა, ვინაკეთებებით მაშინ, როცა საშუალო ახალ მოვას გებმა. მაგალითად, მიღამა სწორი — ტოპარა კაბები, გრძლიანი თუ არა კარგად თავს ასეთ კაბებში? — ეს კი ძალიან საყურადღებოა. ან, თუნდაც მოკლე ქვედატანი. წინე კი ასეთი ქვედატანების ჩაცმას ურჩევთ მხოლოდ ახალგაზრდა გამაზრდა ქალებს. ვალდებური კაბა ტანს აგრძელებს. ამიტომ ის არ გამოადება მაღალი ტანის ქალს. მსუქან ქალებს უხდებათ თავისუფალი კაბა, ვინაიდან ის ფარავს მათ წელზე ბუნებრივ ნაოჭებს. მუჭი და მჭრქალი ფერის ქსოვილი წელს წერილის აჩენს. მიწვე ქსოვილები, დრავი და ტვილი დამაბასლურ შესახედაობას გვანიჭებს.

მოქსოვილი ნივთები და ჯემბრები სხარტავენ ტანს და ხშირად აჩენენ იმას, რისი დამოკლება ვცნად. მაღალი ტანის ქალებს არ ვურჩევთ ღრმად ამოჭრილი წვეტიან დეკორატებს, გრძივბოლებიან მოლიანმოჭრილი კაბას და მაღალ, წერილქუსლიან ფეხსაცმელს. მათ შეუძლიათ ნება დართონ თავისთავს ადართი კუნებურული ან ფართობილიანი ქსოვილები, დაბისიული ქვედატანი, სამი მეოთხედი სიგრძის პალტო და თავისუფალი სივრტი. დაბალი, სწელი ქალები უნდა ერიდონ არზივებს, სწელი-წერილი მოსართავებს, ღირინ ანაბატს და მეტად ვიწრო ქვედატანებს. მათ ვაამალებთ პატარა მჭვალა (პაღელი) საყვოლები და ერთი ფერის — არაჭრელი ქსოვილები. განიერი თმობები შესაფერი სივრთს მზერებს მოიბიბოს. ამიტომ უხდებათ ვიწრომზირანი ქალებს მიყვრული უსსე.



ლი გაწმინდეთ, ქედი საეკოლურ საყიდზე მოათავსეთ; ჩანთიდან ამოალაგეთ ყველაფერი და თავისი ადგილი მიუჩინეთ. შემდეგ კაბა რბილი ჯაგრისით გაწმინდეთ.

გარდერობის შევსება მოიჭრებულად უნდა დაეგეგმოს, რომ თეთვილი ახლადმეღებნილი შევსაბამოებს თქვენს დანარჩენ ტანსაცმელს, იგივეთ მხოლოდ ის, რაც მეტად საჭიროა და რაც მოგზიდდება. შემოხვევით შექმნილი ნივთები ხშირად უსარგებლოდ გეოწმება ერთდამი და თანაც დაღლებულად მოქმედებს ჩვენს ბუნებზე. საჭირო არ არის აუცილებლად ვიხლქმდეწენილი უკანასკნელი მოდით. ე. წ. „ზემოფერი“ ტანსაცმელი ყველას როდი უხდება! ექსცენტრული აქსესუარები (ქედი, ჩანთა, თელთამაშები) დამიანს მალე ბეზრდება. შეიძლება იმტომ, რომ ხშირად ყველასთვის ცნობილია მათი ყიდვის თარიღი.

გავით თუ არა თქვენი საყვთარი სტილი? — თუ გავით, ეს ძალიან კარგია, და-



და ბოლოს, ყოველგვარი ტანისათვის არსებობს ერთი აუტროს წესი: კაბა რომ კარგად მოვადგეთ, უნდა გვეყავთ მორგებული ბიუსტალტური, ქამარი ან კორსეტი. მართალია ლამაზი ტანის ქალს, რომელიც ყოველდღე ვაჭრობს, არ ესაჭიროება ასეთი დამატებითი, მაგრამ აქ ჩვენ ვლაპარაკობთ არა იმ უღმერთოდ მოჭერილ კორსეტებზე, რომლის მოვადგობა იყო ქალისთვის ისეთი წული გამოეჩინა, რაც მას არ ვაჩნდა! ასე მხოლოდ ჩვენი ბებების ახალგაზრობისას იყო, მთელი ოჯახი რომ იჩხვებოდა იმისთვის, რათა ეცვიეს მოტრფილვე ქალშვილს ალვის ტანი ჰქონოდა. არა, ზემეტად მოჭერილი ქამარი, კორსეტი საზიანოა განმრთელობისათვის, ის ხელს უშლის სისხლის სწორი მოძრაობას და ზოუდავს კუნებებს მოძრაობას. უმოძრაოდ კუნებები სუსტდება და ქონი წლებზე, თმობებზე და დილის ქვეშ გროვდება. ახლა ბიუსტალტურსა და ქამარს ელასტიური ქსოვილისაგან კარავენ, ძველს აჩანენ მხოლოდ გამონაკლის შემთვევაში, მაგალითად უქიმი (უბრეტლი) ბიუსტალტურებს, საღამოს დეკორატივი კაბისთვის, ასევე კეთდება კორსეტები ძალიან სქელი ქალებისათვის, განსაკუთრებულ ყურადღება უნდა დაეთმოს ბიუსტალტურს. ბიუსტალტური არ უნდა აწვებოდეს და უქარდეს შეკრდს. საქმარისი ის მჭვრის ქვეშოდას აჯავებდეს. მოკლე მჭვრის და ვიწრო სალტ ქრის კანს და სხეულზე ულამაზო ეკალს ტოვებს.

თქვენი კარბის შევსებისას განსაკუთრებულ ყურადღება უნდა დაეთმოს საცეცხლს. ერთი კაბით ნაწებობაა ყოზმა, დახეული, გაბუნებელი საცეცხლის ტარებას. კარბის შევსების მართალი ზრუნვა სწორედ საცეცხლი იწყება.

შენაერთ — კომპასი

მცენარე-კომპასი ძალიან საინტერესო და თავისებური მცენარეა. მისი მიხედვით შეიძლება ზუსტად და უშეცდომოდ განისაზღვროს კვეთნების მიმართულება. ის ამერიკის პარკებში იზრდება. მცენარე-კომპასის ორიგინალური აღნაგობით გამოირჩევა: მცენარე-მცენარე შეესაბამება და ვერა ვერა მხარის უკველოვს მიმართულია სამხრეთიდან ჩრდილოეთისკენ, ხოლო ფართო მხრით — აღმოსავლეთიდან დასავლეთისკენ. ეს უცნაური მოვლენა ძალიან ადვილად ახსენება: ასეთი ზოით მცენარე თავს იცავს გავლენასაგან, რომელიც პირიქითში მიემართა. მცენარის ფოთლები, რომლებიც ვერა პართ სამხრეთისკენ, შიშისკენ არიან მიმართული, მცირე ზედაპირის წყალბოთი წყალს ძალიან უწინაგნელი რაოდენობით აორქქლებენ.

სამუთო მცენარის სტატუსშიც გვხვდება ამერიკის მცენარე-კომპასი. ეს გასაჯღღაღტა-ველური სალაით, როგორც მას უწოდებენ.



მოსხალი ბათარაკი

როცა ცენტრალურ ავსტრალიაში მდინარეები და წყალსაცავები შრება, იქაური მკვიდრნი, რომელთა საცხოვრებელიც კვეთნის უვლეზე ხრიოც ადგილებია გავრეხული, ბაუკუნებზე სანადიროდ გამოდიან. მათ მარცხ ბაუკუნის ნახი ხორცი რომი იზიდავთ. საქმე იმაში გახვავდა, რომ ავსტრალიელი ბაუკუნები მშვენივრად არიან შეგვარებული ადგილობრივ ჰავას: წლის უვლეზე ცხელ დროსაც ე კვეთ მათ წყალი თადარიგისად მონარაგებულ... კუჭში. იღებლიან მონადირებს, რომელიც რამდენიმე ბაუკუნს მაინც დაიჭერს, შეუძლია იმედო იქონიოს ერთი მათარა მკვირუს სიხებზე.



თოვლის შესხივლი

რამდენიმე წლის წინ იაპონიის ქალაქ საპაროში უჩვეულოდ დიდი თოვლი დდრო შეჩერდა ქალაქის ტრანსპორტი. ქუჩების გასაწმენდად საქირო შეიქმნა მთელი ქალაქის მოსახლეობის მოხილვისათვის.

გადაწყვიტეს თოვლი ქალაქის პარკში გადაეყარათ. მეზობელი სკოლის ბავშვებმა მანინე ისარგებლეს შემთხვევით და თოვლის ქაღალტების გაკეთება დაიწყეს. მალე ბავშვებს დიდიბიტ შეუერთდნენ. ასე ჩაეყარა საფუძველი თოვლის ფესტივალს საპაროში.

ეს დღესასწაული ახლა უკვე ტრადიციული შეიქნა. დღესასწაულზე მერობელი ქალაქების მცხოვრებლებიც ეც ჩამოდიან. სამი დღის განმავლობაში ქალაქის პარკში ექნება შეჩინება თოვლის ქაღალტის და უინოლის ქანდაკებების გაკეთებაში. გამოდიან მოცეკვავეები, მომღერლები, საღამოთი ფერადი ვერკები აიჭრებიან ხოლმე ზეცაში.

საპაროში წამართი თოვლით არ ანებიერებს მაინცდამაინც მცხოვრებლებს. ასეთ შემთხვევებში, თოვლი სტიქიითო მანქანებით სხვა ადგილებიდან მოაქვთ.

ხე „კომპოსტო“ და „ლინო“

ტრაპიკულ კვეთნებში გვხვდება საინტერესო ხეები, რომლებიც პალმების ოჯახს მიეკუთვნებიან და „კომპოსტო“ იხსენიან. ეს არის მალაღ, დატრატაკი სწორი ხეები. სულ ზომით, დროსათ გასადავებელია დიდი ფოთლები. მათ კვეთ იმალება ნორჩი გაწვეთიარებული ფოთლო-კვირები, რომლებიც ძალიან გვიან კომპოსტოს თავს. პალმის კომპოსტო ვერობდა და ნოყიერია. მისგან კერძებს აშაღებენ. როცა ამ „კომპოსტოს“ ამოჭრის, მის ტრემულით, ხეში გრავდება ამ ხის ფერის — მშვენიერი გაზავრებული სასმელი, რომელიც გემოთი ძალიან წააგავს ღვინოს.

გარკანაშე
საქართველოს სსრ სახალხო არტისტი
ლიკლა გოციტიძე (ანერისი —
ჯ. ვერისი „იდა“).
ფერადი ფორტე გ. ზეციისი

კალმონის ნარმომობა

ამაზონის აუზში მცხოვრებმა ინდიელებმა რომლის ფესხეცლის ტარება ევროპელებზე გაკეთდებით ადრე დაიწყეს. ამ ფესხეცელს ისინი ძალიან აფილად აშაღებდნენ: მიუშვარდნენ ხოლმე ფესხეცელის ხის ქერტს, რომელზეც მისი წვენი ჩამოდიოდა; გაცივებულ კაურებს უკვე ფეხის ფორმა ქმნიდა მდებდებოდა.

ჩრდილო ამერიკაში ასეთი ფესხეცელი მეტრამეტე საუკუნეში შემოიტანეს. ეს „კალმონი“ იყიდებოდა... მოოქერილი და საშინლად ძვირი ღირდა.

ახალი ფესხეცელი ძალიან მალე შემოვიდა მოღაში, მაგრამ მის გავრცელებას ხელს უშლიდა ის, რომ ინდიელების ფეხის ზომა უფლებდის არ ენამებოდა მომხმარებელითა ფეხის ზომას. ამ შემთხვევითიდან გამოსავლი ერთმა საქმოსანმა მოხდა: ბრაზილიაში, სადაც მწადებოდა ის ფესხეცელი, სხვადასხვა ზომის ხის კალაპოტი გააგზავნა.

რედაქტორი თ. აბაშმაძე.
სარედაქციო კოლეგია: მ. ბარათაშვილი, ე. ბაღდავაძე, ე. თაყაძე, მ. კალანდარიძე (პ. გე. მდივანი), თ. ლაშქარაშვილი, ბ. მჭედლიძე, ქ. ხინარულიძე, ნ. შალუბაშვილი, ნ. ჯავახიშვილი.
მხატვრული რედაქტორი დ. შენგელია; ტექნოლოგიური ქ. დემურაძე.
რედაქციაში შემოსული წერილები ავტორებს არ უბრუნდებათ.
ხელმოწერილია დასაბეჭდად 13/VIII-63 წ. ქალაქის ზომა 80x92, ფიზ. ფორმ. რაოდ. 1,75.
პირობითი ფორმათა რაოდ. 5,3.

საბარათო მისამართი — სულხან-საბას ქ. № 15. ტელ. 9-98-71.
ტირაჟი 48.000. ფასი 30 კპა.
შეკვეთი № 1677, უფ 04977

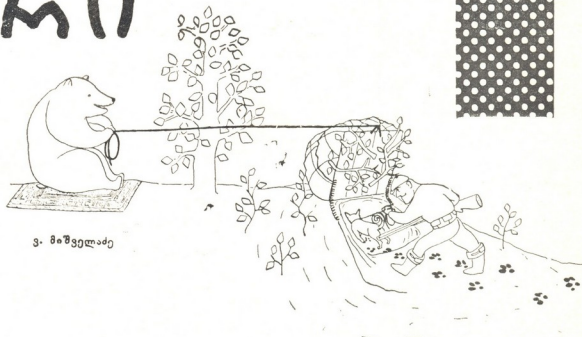
საქ. ც. ც-ის გამოცემლობის
სტამბა № 1, ლენინის ქ. № 14.

საბარათო მისამართი — სულხან-საბას ქ. № 15. ტელ. 9-98-71.
ტირაჟი 48.000. ფასი 30 კპა.
შეკვეთი № 1677, უფ 04977

საქ. ც. ც-ის გამოცემლობის
სტამბა № 1, ლენინის ქ. № 14.

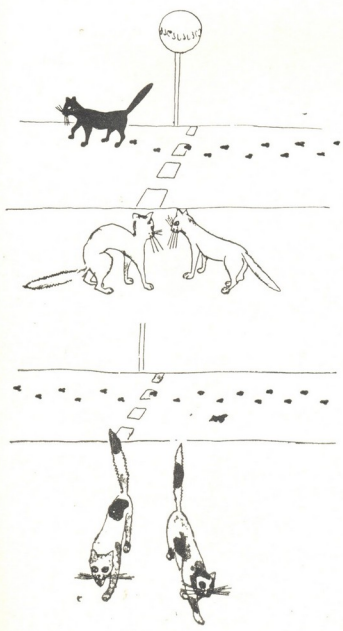
Ежемесячный общественно-политический и художественно-литературный журнал „Сакартвелოს Кალი“.
Издательство ЦК КП Грузии.

იქამი

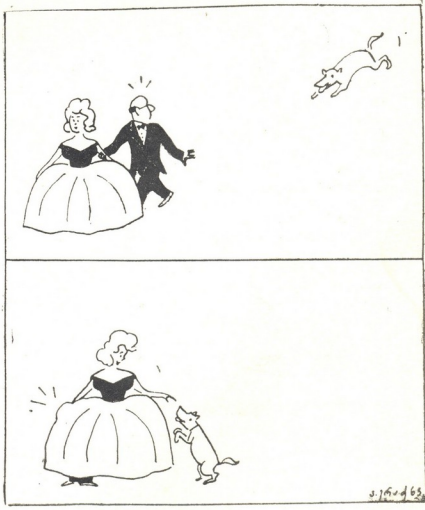


ვ. მიშველაძე

ვ. მიშველაძე



ა. ერადე



ა. ერადე



670/312

ИНДЕКС 7617
საქართველოს
საბჭოთავო
საგარეო
კავშირების
მინისტროს
საფოტო
სამსახური



3880

შემოდგომის საღამო

გულა თიქანაძე